

Dones i presa de decisions

Anàlisi comparatiu de la presència de les dones en els espais de decisió política a nivell europeu

Claudia Vallvé

Programa Ciutats i Persones
Institut de Ciències Polítiques i Socials

Col·leccions CiP

Informes

número 2, 2009

Institut de Ciències Polítiques i Socials
Adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona

Informes Ciutats i Persones

La col·lecció d'informes digitals és un espai de difusió d'estudis en profunditat sobre el gènere i les seves implicacions socials i polítiques. Es tracta d'una col·lecció no periòdica d'informes i estudis acadèmics encarregats pel Programa Ciutats i Persones a persones expertes en la matèria.

Autora

Claudia Vallvé és llicenciada en Dret per la Universitat de Barcelona i en Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona. Actualment és sòcia de Xarxa Consultors, on treballa com a consultora independent. Té una àmplia experiència en l'àmbit de la igualtat d'oportunitats, en el que ha treballat des de 1995 tant des de la perspectiva de la recerca com de la consultoria aplicada.

Nota prèvia

Aquest informe presenta les conclusions obtingudes a partir de la investigació realitzada per analitzar el nivell de la participació de les dones en les diferents institucions polítiques a nivell europeu.

La investigació s'ha realitzat dins el marc dels ajuts a la recerca Dones i Representació Política convocats per l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS).

En la primera part d'aquest document es fa una breu revisió de la informació disponible en aquesta matèria, tant a nivell quantitatiu com qualitatiu. La segona part està dedicada a analitzar l'evolució i la situació actual pel que fa a la presència de dones en les institucions polítiques tant a nivell espanyol i català com europeu. En la tercera part s'examinen comparativament les dades dels diferents països europeus des de la perspectiva de les teories de l'Estat del Benestar. Finalment, com a annexos, es recull una fitxa per país amb la informació relativa al percentatge de dones que formen part de les institucions polítiques en els diferents nivells territorials, el percentatge de dones en primers llocs de decisió i la distribució de les dones en els diferents àmbits de responsabilitat (bàsica, economia, infraestructures i sociocultural).

Índex

Una problemàtica poc visible

Una mica d'història

Per què és important disposar de dades?

Les dificultats per aconseguir dades

Principals fonts estadístiques d'informació sobre la presència de dones en els àmbits de decisió política

Un camí que es va fent pas a pas

Espanya: cap a una presència cada cop major en les institucions polítiques

Catalunya: evolució positiva, però a un ritme més lent que al promig de l'Estat

Evolució a nivell europeu: un increment generalitzat però molt desigual

Una bretxa que no s'acaba de tancar

Les xifres actuals als països Europeus

Primers nivells de decisió: un àmbit clarament masculinitzant a tota Europa

Un tipus de responsabilitat per a cada sexe

Igualtat d'oportunitats i models d'Estat del Benestar

Els models de l'Estat del Benestar

Presència de les dones en espais de decisió política i models d'Estat del Benestar

Conclusions

Annexos: Fitxes de països

Índex de gràfics

Gràfic 1. Evolució de la presència de dones al Govern d'Espanya. 1977 – 2008.

Gràfic 2. Evolució de la presència de dones al Congrés dels Diputats. 1982 – 2008.

Gràfic 3. Evolució de la presència de dones en els governs autonòmics. 1996 – 2009.

Gràfic 4. Evolució de la presència de dones en els parlaments autonòmics. 1983 – 2008.

Gràfic 5. Evolució de la presència de dones en els ajuntaments: regidors i regidores. 1995 – 2007.

Gràfic 6. Evolució de la presència de dones en els ajuntaments: alcaldes i alcaldesses. 1983 – 2007.

Gràfic 7. Evolució de la presència de dones en el govern català. 1996 – 2009.

Gràfic 8. Percentatge de dones en els governs autonòmics. 2009.

Gràfic 9. Evolució de la presència de dones al Parlament de Catalunya. 1980 – 2007.

Gràfic 10. Percentatge de dones en els parlaments autonòmics. 2009.

- Gràfic 11. Evolució de la presència de dones als municipis catalans: regidories. 1979 – 2003.
- Gràfic 12. Evolució de la presència de dones als municipis catalans: alcaldies.
- Gràfic 13. Percentatge de dones regidores per CC.AA. 2007.
- Gràfic 14. Percentatge de dones alcaldesses per CC.AA. 2007 .
- Gràfic 15. Increment en presència de dones en els governs nacionals europeus. 2004 – 2009.
- Gràfic 16. Increment en presència de dones en els parlaments nacionals europeus. 1997 – 2009.
- Gràfic 17. Percentatge de dones els governs nacionals. 2009.
- Gràfic 18. Percentatge de dones en els parlaments nacionals europeus. 2009.
- Gràfic 19. Percentatge de dones en els executius regionals dels països europeus. 2009.
- Gràfic 20. Percentatge de dones en les assemblees regionals dels països europeus. 2009.
- Gràfic 21. Percentatge de dones en els ajuntaments dels països europeus. Dones regidores. 2009.
- Gràfic 22. Percentatge de dones en els ajuntaments dels països europeus. Dones electes. 2009.
- Gràfic 23. Presència de dones i homes en els primers nivells de decisió. UE-27. 2009.
- Gràfic 24. Percentatge de dones en els diferents nivells de decisió. Espanya. 2009.
- Gràfic 25. Percentatge de dones en els diferents nivells de decisió. Catalunya.
- Gràfic 26. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Governos nacionals. 2009.
- Gràfic 27. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Parlaments. 2009.
- Gràfic 28. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Presidents Executius regionals. 2009.
- Gràfic 29. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Membres d'executius regionals. 2009.
- Gràfic 30. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Presidents d'assemblees regionals. 2009.
- Gràfic 31. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Membres d'assemblees regionals. 2009.
- Gràfic 32. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Alcaldesses. 2009.
- Gràfic 33. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Regidores. 2009.
- Gràfic 34. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Electes locals. 2009.

Índex de taules

- Taula 1. Evolució del dret al sufragi femení en els països de la UE.
- Taula 2. Relació de fonts consultades sobre participació política de les dones en els espais de decisió política.
- Taula 3. Presència de dones i homes en les institucions europees. Primer nivell de decisió. 2009.
- Taula 4. Presència de dones i homes en els Governos Nacionals. Primer nivell de decisió.
- Taula 5. Presència de dones i homes en els Executius Regionals. Primer nivell de decisió. 2009.

- Taula 6. Presència de dones i homes en les Assemblees Regionals. Primer nivell de decisió. 2009.
- Taula 7. Presència de dones i homes en els Governos Locals. Primer nivell de decisió. 2008.
- Taula 8. Presència de dones i homes en els primers nivells de decisió. UE-27. 2009.
- Taula 9. Percentatge de dones en els governs nacionals per tipus de responsabilitat. 2009.
- Taula 10. Característiques bàsiques dels Estats del Benestar .
- Taula 11. Percentatge de dones els primers nivells de decisió política a nivell nacional, regional i local. Països Nòrdics. 2009.
- Taula 12. Percentatge de dones en les institucions polítiques nacionals, regionals i locals. Països Nòrdics. 2009.
- Taula 13. Percentatge de dones per tipus de funció. Països Nòrdics. 2009.
- Taula 14. Percentatge de dones els primers nivells de decisió política a nivell nacional, regional i local. Europa continental. 2009.
- Taula 15. Percentatge de dones en les institucions polítiques nacionals, regionals i locals. Europa continental. 2009.
- Taula 16. Percentatge de dones per tipus de funció. Europa continental. 2009.
- Taula 17. Percentatge de dones els primers nivells de decisió política a nivell nacional, regional i local. Països anglosaxons. 2009.
- Taula 18. Percentatge de dones en les institucions polítiques nacionals, regionals i locals. Països anglosaxons. 2009.
- Taula 19. Percentatge de dones per tipus de funció. Països anglosaxons. 2009.
- Taula 20. Percentatge de dones els primers nivells de decisió política a nivell nacional, regional i local. Europa meridional. 2009.
- Taula 21. Percentatge de dones en les institucions polítiques nacionals, regionals i locals. Europa meridional. 2009.
- Taula 22. Percentatge de dones per tipus de funció. Europa meridional. 2009.

Una problemàtica poc visible

Una mica d'història

El camí per facilitar l'accés de les dones a la política es va iniciar ja fa temps.

Amb el moviment sufragista, sorgit a finals del segle XIX als Estats Units i a Anglaterra, es va lluitar per aconseguir el dret al vot universal per a dones i homes. En alguns països, aquest dret es va assolir a començaments del segle XX, com en el cas de Finlàndia i Noruega, a on les dones poden votar des de 1906 i 1915 respectivament. A Espanya el dret a vot per a les dones es va aconseguir amb la primera república, al 1931. I a d'altres països, com Suïssa, no va ser fins a 1971 que les dones varen poder votar per primera vegada.

Taula 1. Evolució del dret al sufragi femení en els països de la UE

	Dret masculí al vot	Vot de les dones en igualtat amb els homes
Finlàndia	1906	1906
Noruega	1898	1915
Alemanya	1867	1918
Holanda	1917	1919
Suècia	1909	1921
Regne Unit	1918	1928
Espanya	1869	1931
Turquia	1924	1934
França	1848	1945
Itàlia	1919	1946
Bèlgica	1920	1948
Suïssa	1848	1971

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Inter Parliamentary Union (IPU)

Però el fet d'aconseguir el dret al vot només va ser un primer pas. Encara faltava molt per arribar a fer desaparèixer les diferències existents entre homes i dones en l'àmbit laboral, educatiu i social.

Durant els anys 70 el moviment feminista va assolir fites històriques en l'avenç cap a una major igualtat de drets entre homes i dones. En l'àmbit de la representació política, una fita important va ser aconseguir que les dones poguessin ser escollides com a representants polítics.

A partir dels anys vuitanta es planteja un nou objectiu: el de garantir que dones i homes formin part de les institucions polítiques en igualtat de condicions. A partir d'aquest moment es comencen a realitzar investigacions que posen de manifest la baixa presència de les dones en els àmbits de decisió política, i s'inicien reformes legislatives i accions positives adreçades a incrementar la participació de les dones en les institucions polítiques.

En la majoria de països europeus s'adopten sistemes de quotes o percentatges que obliguen als partits a afavorir la participació política de les dones. En alguns països com Bèlgica, Portugal, Grècia, Regne Unit o Finlàndia s'estableixen quotes a la llei electoral. A Espanya, la nova Llei d'igualtat¹ promulgada al març de 2007, suposa un important avanç en aquest sentit, ja que s'estableix que a les candidatures i llistes electorals dels municipis majors de 5.000 habitants ha d'haver entre un 40% i 60% de dones.

Per què és important disposar de dades?

Sovint aquests avenços, que són molts i molt importants, ens fan oblidar que encara queda molt camí per fer.

Les dones han aconseguit el dret al sufragi, hi ha dones regidores i alcaldesses, portaveus del govern o ministres. Cada cop més dones ocupen llocs de decisió política. Fins i tot hi ha dones a llocs amb una certa visibilitat com a caps d'estat i com a primeres ministres. I això porta, de vegades, a una falsa sensació d'igualtat. Fins i tot pot semblar que la lluita per la igualtat entre homes i dones comenci a ser una cosa del passat.

I és que sovint les escasses experiències d'èxit oculten els obstacles i dificultats que han hagut de superar aquestes dones per arribar allà on estan i que encara afecten a moltes dones.

El dèficit en la presència de dones en les institucions públiques continua existint, tant en quantitat com en qualitat. La participació de les dones en l'àmbit polític continua estant molt per sota de la dels homes. Es manté una clara segregació vertical, que es tradueix en la pràctica absència de dones en els "nuclis durs" del poder polític i en el fet que la majoria de les presidències de governs, els parlaments, les secretaries generals dels partits polítics, les

¹ LEY ORGÁNICA 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres..

alcaldies, etc estiguin ocupats, majoritàriament, per homes. La distribució de les responsabilitats entre homes i dones també posa de manifest una situació de segregació horitzontal, que fa que les dones es concentrin en determinades àrees i que es produeixin importants diferències entre el tipus d'afers que gestionen homes i dones, sobre tot en funció del pressupost de què disposen. Per regla general la economia, la defensa, les grans infraestructures o la producció, que socialment es consideren com afers importants i tenen uns pressupostos elevats estan a càrrec d'homes, mentre que els aspectes relacionats amb la cura, la convivència, la integració social o la educació solen estar gestionats per dones.

Els valors dominants a la cultura política estan clarament masculinitzants. La presa de decisions es realitza sovint en espais informals i en nuclis restringits, composts majoritàriament per homes, la informació no sempre circula de manera prou fluïda i els mecanismes de decisió no sempre són tot el transparents que haurien de ser. Com a conseqüència, les dones, que no pertanyen a aquests cercles, es troben amb decisions ja pactades, tenen dificultats per a accedir a determinades informacions o, simplement, no accedeixen als espais reals de presa de decisions.

En definitiva, les barreres que dificulten l'accés de les dones als llocs de responsabilitat política encara són moltes, i molt difícils de trencar.

Però no sempre s'és prou conscient d'aquestes diferències. Per això és important recollir i analitzar dades que permetin conèixer, amb major detall, quin és el nivell de participació de les dones en les institucions polítiques.

Conèixer aquestes dades ens permet copsar millor la situació, fer seguiment dels avenços i definir nous objectius a assolir. En definitiva, ens ajuda a saber a on estem i a ser conscients de quin camí ens queda encara per recórrer.

La perspectiva comparativa entre diferents països ens serveix, a més, per a contextualitzar aquesta informació. Analitzant la situació en els països que ens envolten i identificant aquells àmbits a on les diferències entre homes i dones són més grans a tot arreu podem obtenir una visió molt més complerta. Ser conscients de les diferències és el que ens permetrà demostrar la necessitat d'establir mesures per a lluitar contra elles.

Les dificultats per a aconseguir dades

Però tampoc resulta fàcil aconseguir dades sobre aquesta matèria. Les dades són poques, no és fàcil accedir-hi, són fragmentàries i estan aïllades.

Per això, una primera part d'aquesta recerca s'ha centrat en la identificació de les dades disponibles sobre la presència de dones en els àmbits de decisió política a nivell comunitari.

Al llarg d'aquest procés de recerca d'informació s'ha pogut comprovar que són molts els estudis teòrics que s'han fet per posar de manifest i analitzar les diferències en la participació d'homes i

dones en els àmbits de presa de decisions polítiques. S'ha escrit molt sobre les barreres a què s'enfronten les dones per a arribar a un lloc de responsabilitat política, sobre les causes inherents a aquests obstacles i sobre la necessitat d'implantar mesures correctores que ajudin a superar aquestes desigualtats i a equilibrar la participació d'ambdós sexes en la presa de decisió.

També s'han realitzat alguns estudis a petita escala orientats a identificar i a analitzar aquestes diferències, alguns de caràcter quantitatiu, i d'altres, de tipus qualitatiu.

A nivell qualitatiu s'han pogut identificar diferents estudis basats en entrevistes a dones polítiques i que expliquen, de primera mà, la seva experiència en l'accés i en l'exercici d'un càrrec polític. Aquests estudis ofereixen una visió molt gràfica de la situació, doncs descriuen experiències viscudes i explicades per les mateixes protagonistes. Sense ànims d'exhaustivitat, es citen a continuació alguns dels estudis qualitius realitzats a casa nostra sobre la experiència política de les dones en l'àmbit local.

En el llibre **"Les dones i la Política"** coordinat per Juli Busquets, Núria Albó i Rosa Martí es relaten les experiències – escrites per elles mateixes - de dones d'arreu de Catalunya que varen exercir com a alcaldesses o com a regidores durant la transició democràtica. Un altre document interessant és **"El torn de les alcaldesses. Gènere i poder polític local"**, un estudi realitzat per Maria Morón Martín sobre 25 municipis de la província de Barcelona amb una dona al capdavant de l'alcaldia durant el període 1995-1999. I, a nivell de tot l'Estat espanyol, cal esmentar l'estudi realitzat l'any 1998 per la Fundación Dolores Ibarburi **"Más mujeres en los poderes locales"** que recull entrevistes a dones que exercien càrrecs de responsabilitat política a nivell local.

Pel que fa als estudis quantitatius, la majoria dels estudis existents es circumscriuen a un àmbit territorial concret.

A nivell de Catalunya, el **Banc de dades Homes i dones protagonistes a les institucions democràtiques a Catalunya**, elaborat per Marta Corcoy Rius i Patricia Laura Gómez, en el marc del projecte Ciutats i Persones, de l'Institut Català de Ciències Polítiques i Socials (ICPS) ofereix dades molt valuoses per a la realització d'investigacions sobre la presència de les dones en les institucions polítiques públiques, ja que permet l'anàlisi analitzar les característiques dels i les protagonistes d'aquestes institucions. Aquesta informació ha estat recentment actualitzada amb dades de fins a l'any 2008. Des de la seva elaboració, l'any 2005, aquesta base de dades s'ha utilitzat per a fer diferents estudis sobre la presència de les dones en les institucions polítiques catalanes.

A Espanya les dues investigacions més recents són, probablement, les que s'han realitzat per mesurar l'impacte de la llei d'igualtat en els resultats de les eleccions locals. Per una banda està l'estudi realitzat pel Ministeri de l'Interior **"Elecciones Locales 2007. Impacto de la Ley Orgánica 3/2007 de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres"**

que recull dades agregades a nivell geogràfic (total nacional, per municipis, per províncies i per comunitats autònomes) i sobre el comportament dels partits amb representació parlamentària. Un altre estudi és el realitzat per la Federació Espanyola de Municipis i Províncies (FEMP) "**Estudio del impacto de la Ley Orgánica 3/2007 para la igualdad efectiva de mujeres y hombres en la representación de mujeres en el ámbito de la política local**" en el que s'analitza l'impacte de la LOI en els resultats obtinguts a les darreres eleccions municipals. Per la realització d'aquest estudi, la FEMP va portar a terme una recollida exhaustiva d'informació sobre la composició dels ajuntaments de tot l'Estat, al 2003 i al 2007. Es varen consultar diverses fonts: nomenaments municipals dels butlletins oficials de les províncies, bases de dades del MIR i del MAP, nomenaments publicats a les pàgines webs dels municipis, etc. Aquesta informació es va completar amb l'enviament d'un formulari per correu electrònic, per tal d'obtenir les dades que no s'havien pogut recollir documentalment i un seguiment telefònic posterior. Tota aquesta informació es va recollir en una base de dades que recull, per una banda, les dades d'identificació i localització de les entitats locals de tota Espanya i, per l'altra, els de les persones representants municipals escollides, desagregades per sexe, partit polític i tipus de càrrec. Aquesta base de dades no es troba, però disponible per a la seva consulta i només es pot accedir a les dades agregades resultants de l'explotació realitzada per la FEMP.

A nivell Europeu també s'han realitzat estudis de cas sobre la participació de les dones en la presa de decisions polítiques en diferents països. Es tracta generalment d'estudis comparatius entre diferents països, que analitzen qüestions com la presència de les dones en política, els efectes dels sistemes de quotes i accions positives en aquesta presència o l'impacte de la presència de les dones en l'enfocament de les polítiques públiques. Dins aquest grup destaca la recerca realitzada per Jacqueline Heinen "**Genre et gestion locale du changement dans sept pays de l'Union européenne**" amb el finançament de la Comissió Europea, realitzat a partir d'estudis de cas a Bèlgica, Finlàndia, França, Grècia, Itàlia, Portugal i Suècia.

A banda d'aquests estudis, que ofereixen una informació molt valuosa a nivell de territoris concrets, no ha resultat fàcil trobar fonts que recullin dades estadístiques de manera sistemàtica, amb criteris homogenis, i susceptibles de ser analitzades des d'una perspectiva de gènere.

Les dificultats per a trobar informació estadística actualitzada en aquesta matèria augmenten a mesura que ens apropem a nivells territorials més propers al ciutadà. Així, mentre que ha resultat relativament fàcil trobar informació sobre la presència de les dones en els governs nacionals de tots els països europeus, la informació a nivell regional es limita només a determinats països, i a nivell local la disponibilitat de dades és molt reduïda.

Tampoc resulta senzill trobar sèries estadístiques que permetin analitzar, des d'una perspectiva històrica, la evolució en la presència política de les dones en els darrers anys. En tot cas, la majoria de les fonts que incorporen sèries històriques ofereixen una perspectiva molt recent per poder fer un seguiment del progrés en aquest àmbit, i es limiten exclusivament a dades a nivell

nacional. Aquest fet respon, probablement, a què la inquietud per posar en marxa mecanismes de seguiment de la presència política de les dones és relativament recent (inicis dels 2000), i això fa que les primeres dades que s'han recollit de manera sistemàtica siguin encara massa pròximes per a poder fer comparacions.

Principals fonts estadístiques d'informació sobre la presència de dones en els àmbits de decisió política

Com a resultat d'aquesta part de la recerca s'han identificat diferents fonts d'informació estadística sobre la presència de les dones en els espais de decisió política a nivell europeu. A continuació es fa un petit resum de les mateixes.

En primer lloc, el **Banc de dades Homes i dones protagonistes a les institucions democràtiques a Catalunya** abans esmentat permet disposar de dades desagregades a nivell de tota Catalunya. Aquest banc de dades ofereix informació actualitzada sobre les persones protagonistes de les institucions polítiques democràtiques catalanes, tant a nivell de Catalunya (ajuntaments, Consells comarcals, Diputacions i Parlament de Catalunya) com de l'Estat (Congres dels Diputats i Senat) des del 1977 fins a l'actualitat.

Per a l'Estat Espanyol la principal font d'informació és **l'Instituto de la Mujer** que ofereix informació estadística actualitzada sobre la presència d'homes i dones en les diferents institucions polítiques de l'Estat, concretament:

Nombre i percentatge de dones en el congres dels diputats, per grup parlamentari, des de 1982

Nombre i percentatge de dones en el senat, per grup parlamentari, des de 1982

Nombre i percentatge de dones en els parlaments autonòmics, segons CC.AA, des de 1993

Nombre i percentatge de dones en el govern, per partit polític, des de 1975

Nombre i percentatge de dones en els governs autonòmics, des de 1996

Percentatge de dones alcaldesses, per CC.AA, des de 1983

Percentatge de dones alcaldesses, per partits polítics, 1999 i 2003

Percentatge de dones conselleres municipals, per CC.AA, 1995, 1999 i 2003

Percentatge de dones conselleres municipals, per partits polítics, 1999 i 2003

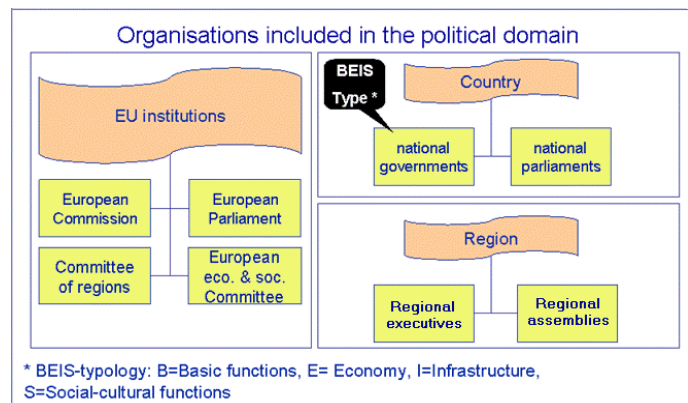
Percentatge de dones presidentes de diputacions provincials, diputacions forals i consells insulars, per CC.AA, des de 2002

A nivell Europeu la **base de dades de la Comissió Europea "Women and men in decision making"** ofereix una visió prou complerta de la presència d'homes i dones en els àmbits de decisió als diferents països de la UE.

La base de dades, accessible des d'Internet, ofereix dades sobre la participació de dones i homes en els processos de decisió a nivell polític, a l'administració pública (institucions comunitàries, administració pública a nivell nacional, tribunals de justícia, etc.) i a nivell econòmic i social (empreses privades, bancs, institucions financeres, agents socials i ONGs).

Pel que fa a l'apartat de participació de les dones en els àmbits de decisió política, la base de dades recull informació sobre la presència política de les dones en les institucions europees, en els governs i els parlaments nacionals i en els executius i assemblees regionals. Concretament, a través d'aquesta base de dades es pot accedir a la següent informació:

- Homes i dones en posicions de decisió (president i membres) en el Col·legi de Comissaris de la Comissió Europea, el Parlament Europeu, en el Comitè de les Regions i en el Comitè Econòmic i Social.
- Homes i dones en posicions de decisió (President, primer ministre, ministres sènior i junior) als governs nacionals per país
- Homes i dones en posicions de decisió als governs nacionals en funció del tipus de responsabilitat segons la classificació BEIS: funcions Bàsiques, Economia, Infraestructures i funcions Sòcioculturals.
- Homes i dones en posicions de decisió (President i membres) als parlaments nacionals per país
- Homes i dones en posicions de decisió en els executius regionals per país

També es poden consultar sèries històriques sobre la evolució de la participació de les dones en els diferents nivells de decisió des de l'any 2004.

La informació continguda en aquesta base de dades recull informació dels 27 Estats Membres de la UE, dels països de l'Àrea Econòmica Europea (Liechtenstein, Islàndia i Noruega) i dels països candidats i potencials candidats a la UE (Croàcia, Antiga República Iugoslava de Macedònia, Turquia i Sèrbia). A efectes del present anàlisi, s'han explotat les dades dels països de la UE-15, més Noruega i Islàndia.

Una altra font interessant d'informació a nivell mundial és la **Inter Parliamentary Union (IPU)**. La IPU és la organització internacional de Parlaments a nivell mundial. Entre les seves funcions està la de promoure la democràcia representativa arreu del món, treballar per la pau i seguretat a nivell internacional, pel desenvolupament sostenible, pels drets humans i també la de fomentar la presència política de les dones.

Una de les eines generades per la IPU és la base de dades PARLINE, que conté informació sobre la estructura i els mètodes de treball de 262 cambres parlamentàries dels 187 països a en què existeixen cambres legislatives.

Dins d'aquesta base de dades existeix un apartat dedicat exclusivament a la participació de les dones en els parlaments nacionals, que recull dades sobre la presència de dones tant en els parlaments nacionals com en el promig de participació a nivell regional.

A nivell local les dades resulten molt més difícils d'obtenir. Al llarg de tota la recerca realitzada, aquesta ha estat la dada més difícil d'obtenir, a nivell comparatiu, per a tota la UE. Finalment, s'ha aconseguit accedir a informació agregada sobre la presència de les dones en les institucions polítiques locals a partir de dos documents.

Per una banda, l'informe "**Women in local politics in Europe**", elaborat pel Consell de Municipis i Regions Europees (CEMR). Aquest document aplega informació dels països membres del CEMR i, per a cada país, s'ofereix una fitxa amb la següent informació:

- Data en que es va aconseguir el sufragi
 - sufragi masculí,
 - sufragi femení a nivell nacional
 - sufragi femení a nivell local
- Sistemes de quotes
 - quotes imposades per lleis nacionals
 - quotes imposades per partits polítics)
- Presència de les dones en els governs locals:
 - data de les darreres eleccions locals
 - nombre de representants locals escollits
 - Nombre i percentatge de dones en els consells municipals
 - Nombre i percentatge de dones en els executius municipals
 - Nombre i percentatge de dones alcaldes
- Presència de les dones en el Parlament:
 - Nombre i percentatge de dones a la cambra alta
 - Nombre i percentatge de dones a la cambra baixa

Aquestes dades han estat recollides pel CEMR a partir de la informació proporcionada per les associacions municipals dels diferents països. Tot i que és una de les fonts més exhaustives i actualitzades que s'ha pogut trobar, val a dir que no hi ha informació disponible per a tots els països.

Una darrera font rellevant d'informació a nivell europeu ha estat l'informe del Consell d'Europa "**Sex-disaggregated statistics on the participation of women and men in political and public decision making in Council of Europe Member States**". Aquest informe recull la situació a data d'1 de Setembre de 2008 per als diferents països que formen part del Consell d'Europa a nivell nacional, regional i local.

El Consell d'Europa esta format per 47 països europeus, i té com a objectiu promoure la democràcia i els drets humans. En el si d'aquest consell, el Comité de Direcció per la Igualtat entre Dones i Homes (CDEG) s'adreça, específicament, a treballar per aconseguir una igualtat efectiva entre dones i homes, per a la qual cosa realitza anàlisis, estudis i avaluacions, i defineix polítiques i estratègies per a aconseguir aquest objectiu.

A fi de poder fer un seguiment del progrés en la presència de dones en els diferents nivells de decisió política, l'any 2004 el CDEG va endegar un procés de recollida de dades sobre la presència d'ambdós sexes en les institucions polítiques dels països membres del Consell. A aquest efecte es va elaborar un qüestionari on line, adreçat als estats membres, per recollir informació sobre aquesta qüestió.

El qüestionari aplega informació sobre quatre grans àrees: poder legislatiu, poder executiu, poder judicial i servei diplomàtic. Per a cada una d'aquestes àrees es recull la informació disponible a nivell nacional regional i local.

A finals del 2005 es va realitzar un primer informe, recollint la informació proporcionada pels 36 estats membres que havien completat, total o parcialment, el qüestionari. Al 2008 el qüestionari es va tornar a llençar per segona vegada, a fi de mesurar el progrés en la participació política de dones i homes. En aquesta ocasió, 42 països varen completar el qüestionari.

Les dades recollides en aquest informe ha estat de gran utilitat, sobre tot perquè han permès completar algunes de les dades que mancaven en d'altres fonts.

Finalment, s'ha realitzat també una cerca de la informació disponible a nivell de l'Estat Espanyol, a fi de poder oferir una visió comparativa de la informació recollida en la base de dades ICPS "Dones i homes protagonistes a les institucions democràtiques catalanes".

Taula 2. Relació de fonts consultades sobre participació política de les dones en els espais de decisió política.

Nivell	Font
Institucions comunitàries	European Comission data base "Women and men in decision making" http://ec.europa.eu/employment_social/women_men_stats/measures_in41_en.htm
Nivell nacional	European Comission data base "Women and men in decision making" http://ec.europa.eu/employment_social/women_men_stats/measures_in41_en.htm
	Inter Parliamentary Union (IPU). Parline database. http://www.ipu.org/bdf-e/BDFsearch.asp
	Council of Europe. "Sex disaggregated statistics on the participation of women and men i npolitical and public decision making in Council of Europe member states" http://www.coe.int/t/e/human_rights/equality/PDF_CDEG_2009_1_final_en.pdf
	Inter Parliamentary Union (IPU). Parline database. Women in politics http://www.ipu.org/wmn-e/classif.htm

Nivell regional	European Comission data base "Women and men in decision making" http://ec.europa.eu/employment_social/women_men_stats/measures_in41_en.htm
	Council of Europe. "Sex disaggregated statistics on the participation of women and men in political and public decision making in Council of Europe member states" http://www.coe.int/t/e/human_rights/equality/PDF_CDEG_2009_1_final_en.pdf
Nivell local	Council of Europe. "Sex disaggregated statistics on the participation of women and men in political and public decision making in Council of Europe member states" http://www.coe.int/t/e/human_rights/equality/PDF_CDEG_2009_1_final_en.pdf
	Council of European Municipalities and Regions (CEMR) "Women in local politics in europe. Figures from 24 European countries of CEMR's membership." http://www.ccre.org/docs/pisa_women_in_local_politics_figures.pdf
Espanya	Instituto de la Mujer. Estadísticas sobre poder y toma de decisiones" http://www.migualdad.es/mujer/mujeres/cifras/poder/index.htm
	Ministerio del Interior. Elecciones Locales 2007. Impacto de la Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo para la igualdad efectiva de mujeres y hombres. http://www.mir.es/DGPI/Elecciones/ELECCIONES_LOCALES_2007.pdf
	Informe FEMP "Impacto de la ley orgánica 3/2007, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres en la representación de mujeres en el ámbito de la política local" i base de dades ICPS www.femp.es/index.php/femp/content/download/6875/62878/file/ImpactoLeydeIgualdadEleccionesLocales2007.pdf
Catalunya	Base de dades ICPS "Dones i homes protagonistes a les institucions democràtiques catalanes" http://www.icps.es/banccdedades.asp

Un camí que es va fent pas a pas

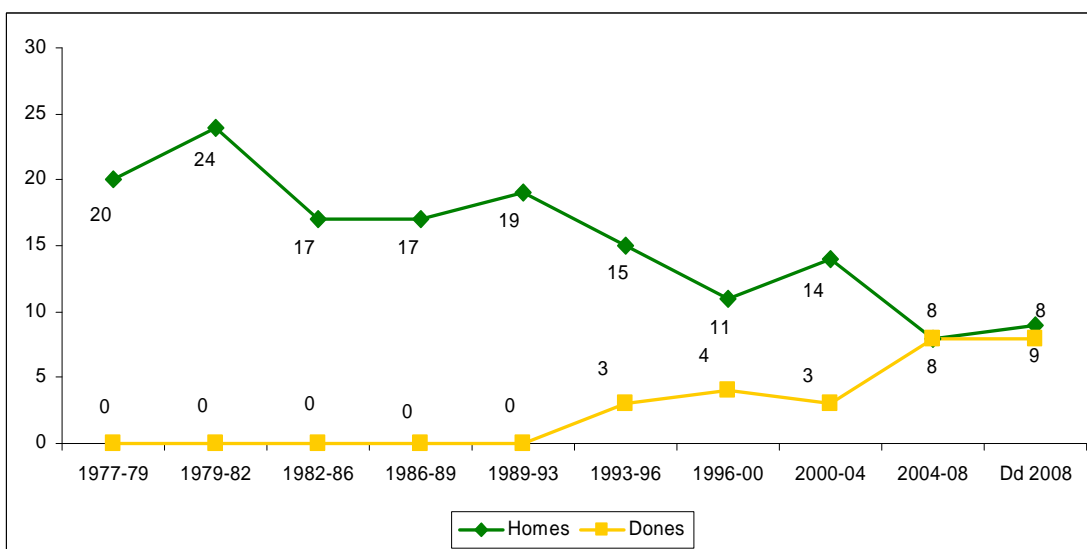
Un cop identificades les fonts de dades, el primer objectiu d'aquesta investigació ha estat analitzar com ha evolucionat la presència de les dones en els àmbits de decisió i identificar en quin punt ens trobem en l'actualitat. Aquesta anàlisi s'ha realitzat a nivell català, de l'Estat Espanyol i europeu i posa de manifest una evolució sostinguda en la presència de dones en tots els espais de decisió política.

Espanya: cap a una presència cada cop major en les institucions polítiques

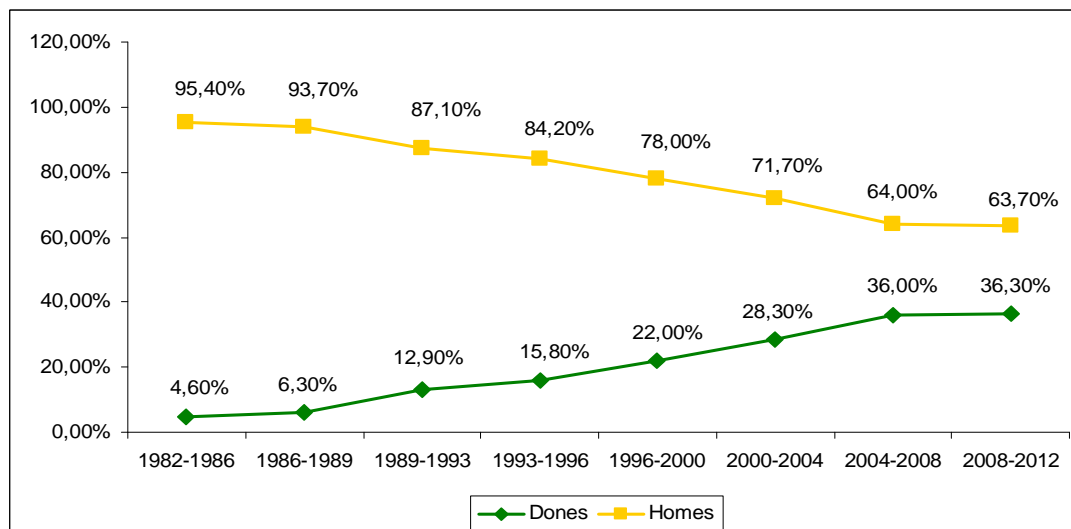
Si comencem per l'Estat Espanyol, veiem com la presència de les dones en els llocs de decisió política s'ha anat incrementant de manera lenta però progressiva des dels anys de la transició fins a l'actualitat en tots els nivells territorials.

Des de 2008 Espanya és un dels pocs països de la Unió Europea amb un govern paritari. Però això no ha estat així històricament. Els primers governs democràtics estaven totalment ocupats per homes, i no va ser fins a 1982 que es varen incorporar les primeres dones en el govern espanyol. Des de llavors, la presència de dones en el govern s'ha incrementat de manera pràcticament continuada fins a arribar a la situació actual de paritat. Aquesta evolució també es pot observar en la composició del Congrés dels Diputats. Des de 1982 fins a l'actualitat les dones han passat de representar un 5% a un 36% dels seus membres.

Gràfic 1. Evolució de la presència de dones al Govern d'Espanya. 1977 – 2008.

Font. Elaboració pròpia a partir de dades del Instituto de la Mujer.

Gràfic 2. Evolució de la presència de dones al Congrés dels Diputats. 1982 – 2008.

Font. Elaboració pròpia a partir de dades del Instituto de la Mujer

Un procés similar s'observa a nivell autonòmic a on, en promig per a tot l'estat espanyol, es pot parlar també d'una situació de paritat (presència mínima d'ambdós sexes del 40%).

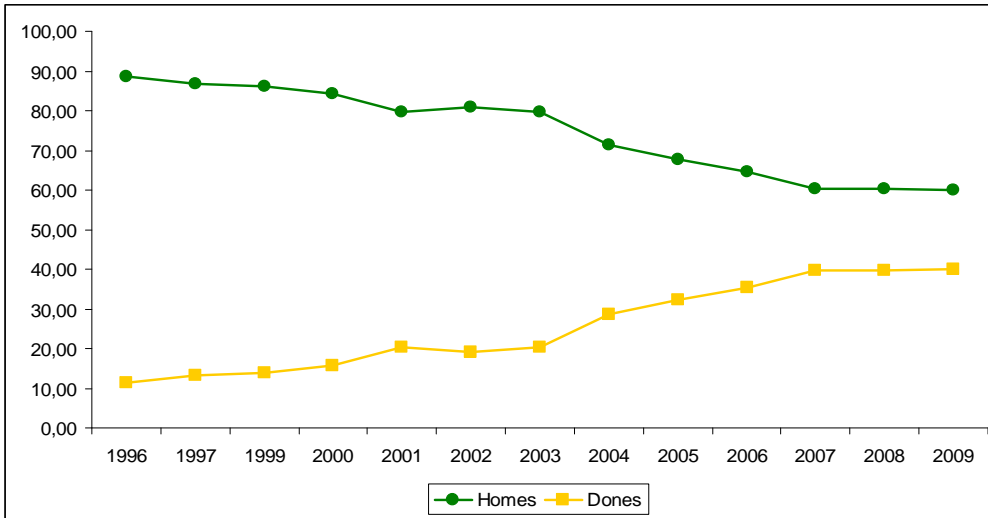
Des de 1996 fins a l'actualitat, el percentatge de dones en les conselleries dels Governos Autonòmics s'ha anat incrementant de manera continuada. En promig, a les Comunitats Autònomes espanyoles s'ha passat d'un 11% de dones en el 1996 a un 40% l'any 2009, estretint-se d'aquesta manera les diferències entre homes i dones pel que fa a la presència en els governs autonòmics. Un altre cop, aquestes dades fan referència a la presència en el govern.

En els Parlaments Autonòmics, les diferències també s'han anat retallant: d'un 6% de dones l'any 1983 s'ha passat a un 42% el 2009.

Aquest important creixement en el número de dones en les institucions autonòmiques s'explica, en part, pel fet que excepte a Andalusia, Galícia, País Basc i Catalunya les darreres eleccions autonòmiques es varen celebrar poc després d'entrar en vigor la Llei Orgànica per a la Igualtat de Dones i Homes. A més, en algunes comunitats com a Castella la Manxa, Balears, Navarra, Castella Lleó, Comunitat Valenciana, Galícia i País Basc ja s'havia modificat el règim electoral i s'havien incorporat llistes cremallera, de forma que les candidatures incorporeessin l'alternança de dones i homes.

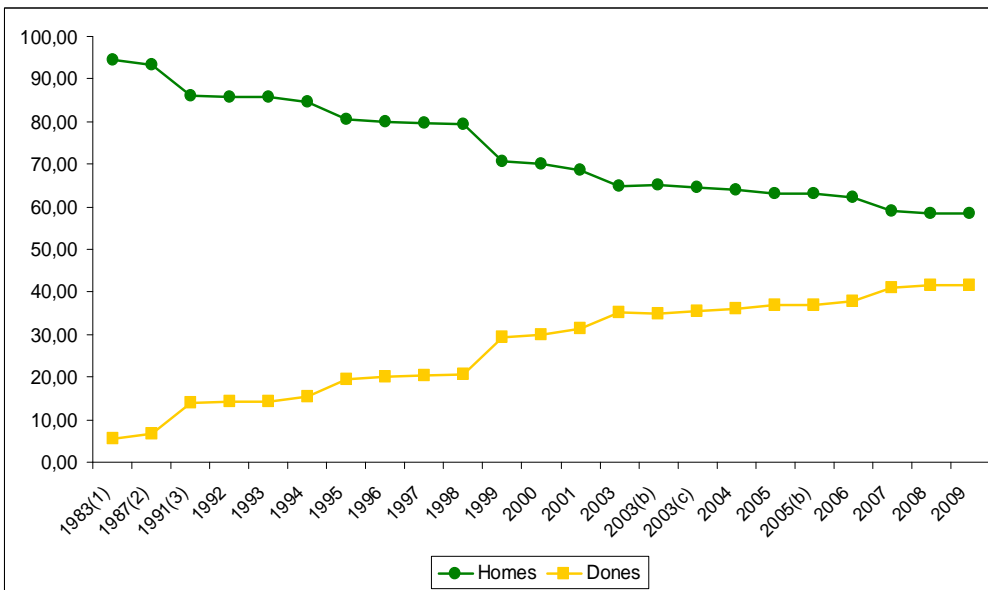
Pel que fa als primers nivells de decisió a nivell autonòmic, vuit dels 19 parlaments autonòmics estan presidits per una dona (País Basc, Galícia, Andalusia, Astúries, València, Navarra, Balears i Madrid), i nou per un home, la qual cosa reflexa una presència força equilibrada en el conjunt de l'Estat. En canvi, els presidents de govern autonòmic són i han estat majoritàriament homes i només dos Comunitats han estat presidides per una dona: Murcia, entre 1993 i 1995 i Madrid, des de 2003.

Gràfic 3. Evolució de la presència de dones en els governs autonòmics. 1996 – 2009.

Font. Elaboració pròpia a partir de dades del Instituto de la Mujer.

Gràfic 4. Evolució de la presència de dones en els parlaments autonòmics. 1983 – 2008.

- (1) Catalunya i País Basc (1980), Galícia (1981) y Andalusia (1982)
- (2) Catalunya (1984) y País Basc (1986), Galícia (1985) y Andalusia (1986)
- (3) Catalunya (1988), País Basc (1990), Galícia (1989) y Andalusia (1990)

Font. Elaboració pròpia a partir de dades del Instituto de la Mujer.

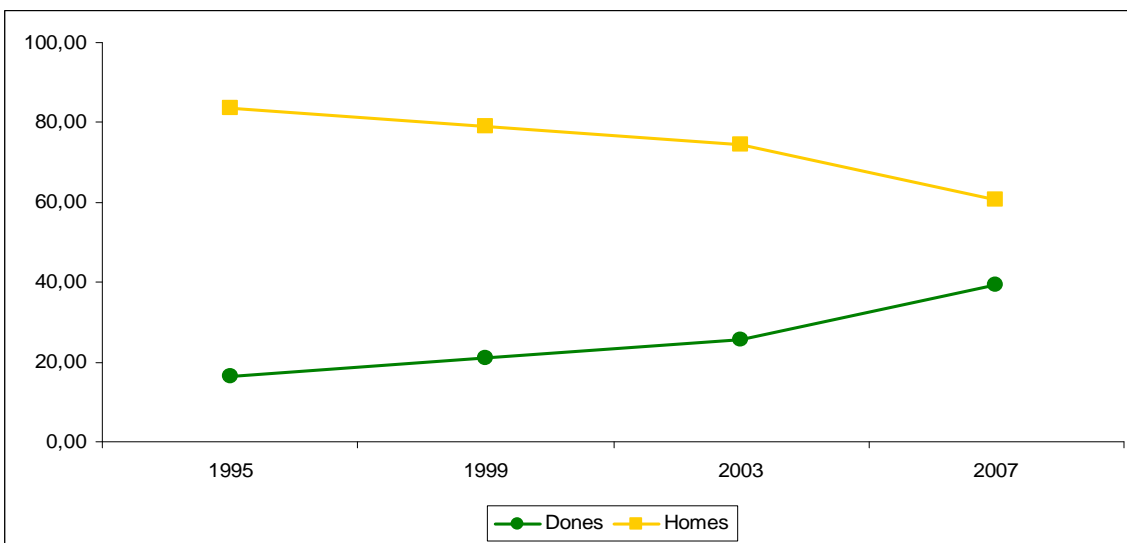
Per últim, les dades a nivell local també mostren una evolució progressiva en la presència de dones en els ajuntaments, com a regidores o com a alcaldesses.

En aquest àmbit la disponibilitat de sèries històriques és més limitada. Tot i això, si analitzem la evolució en el percentatge de dones regidores entre 1995 i 2007 podem observar un increment prou significatiu. Aquest increment es produeix, sobre tot, a partir de 2007. Aquest any, fruit de

l'aplicació de la Llei d'igualtat, la presència de dones en els ajuntaments espanyols s'incrementa considerablement, i s'arriba, a nivell nacional, a gairebé el 40% de dones regidores.

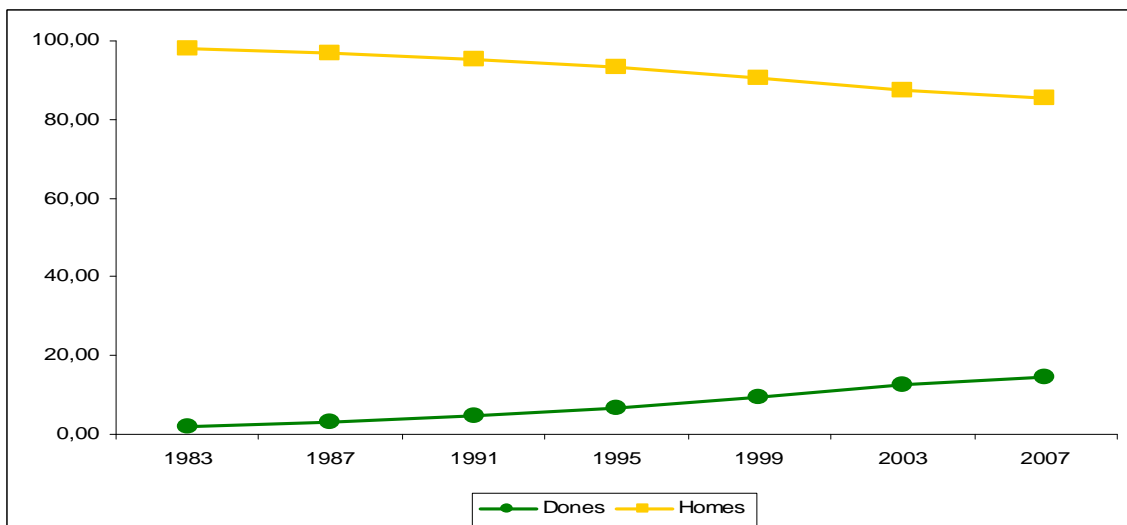
Una evolució molt diferent a la que trobem en els primers nivells de decisió a nivell municipal. Tot i que la proporció de dones alcaldesses a nivell nacional ha experimentat una certa evolució la desproporció entre homes i dones en aquest àmbit continua sent elevada. Després de les darreres eleccions municipals, les alcaldies ocupades per dones representen tan sols el 15% del total, una dada que posa de manifest que encara es manté la tendència a que les llistes municipals estiguin encapçalades per homes.

Gràfic 5. Evolució de la presència de dones en els ajuntaments: regidors i regidores. 1995 – 2007.

Font. Elaboració pròpia a partir de dades del Instituto de la Mujer i Ministerio del Interior.

Gràfic 6. Evolució de la presència de dones en els ajuntaments: alcaldes i alcaldesses. 1983 – 2007.

Font. Elaboració pròpia a partir de dades del Instituto de la Mujer

Catalunya: evolució positiva, però a un ritme més lent que al promig de l'Estat

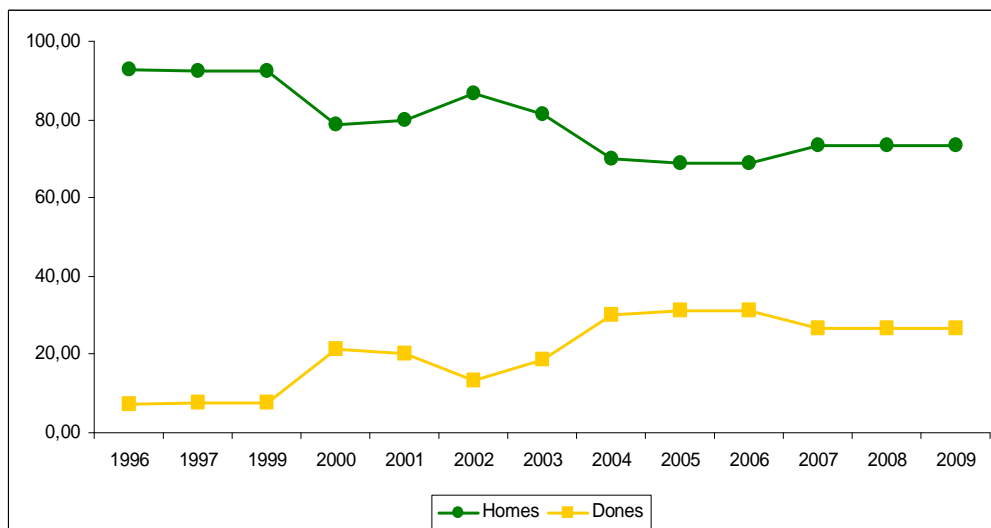
L'evolució a Catalunya presenta un patró similar al de la resta de l'Estat, si bé les dades de participació de les dones en els espais de decisió a Catalunya se situen, en general, per sota del promig espanyol.

En el Govern de la Generalitat, el percentatge de dones ha augmentat, passant-se d'un 7% al 1996 a un 27% en l'actualitat, si bé aquest creixement no s'ha produït de manera continuada sinó que es poden observar oscil·lacions en la presència d'homes i dones en el govern al llarg dels darrers anys.

Tot i això, comparativament amb Espanya l'evolució a Catalunya ha estat per sota de la que s'ha produït en el conjunt de l'Estat. S'ha passat d'un 7% de dones al govern català l'any 1996 un 27% en l'actualitat, una dada que tot i mostrar una evolució favorable està per sota de la que s'ha produït a nivell de tot l'Estat. Actualment Catalunya és la tercera comunitat amb menor percentatge de dones en el govern.

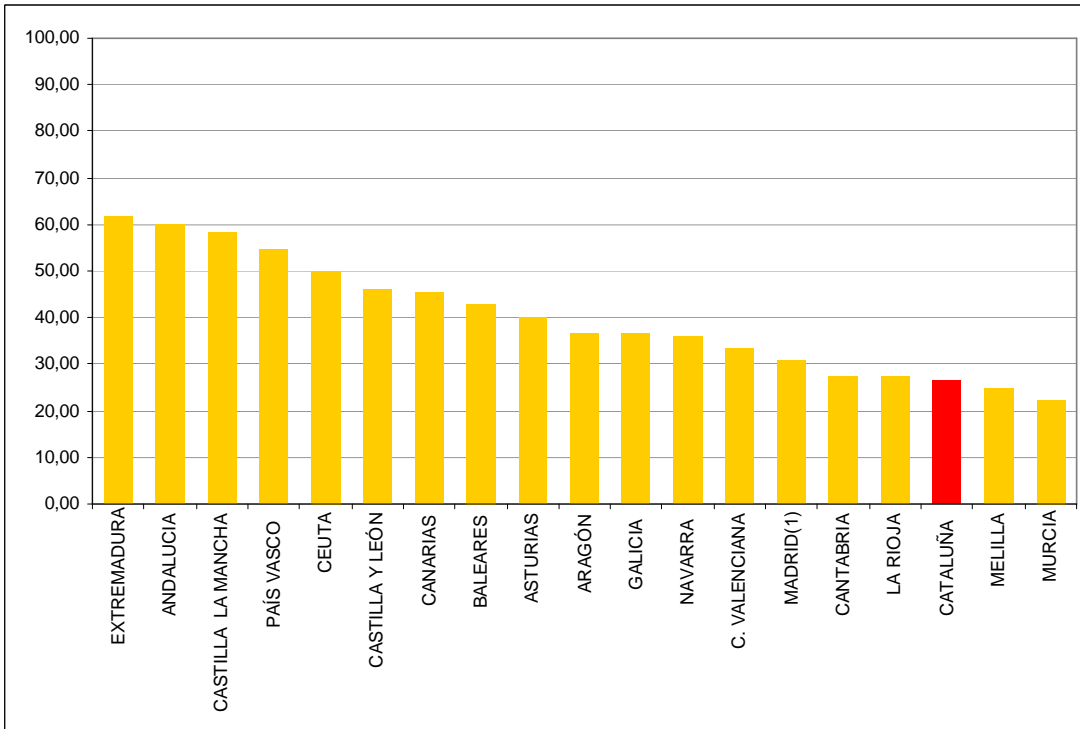
Per altra banda, el càrrec de president de la Generalitat ha estat sempre ocupat per homes, al igual que succeeix en la major part de les Comunitats Autònomes amb l'excepció, com s'ha vist anteriorment, de Madrid i de Múrcia.

Gràfic 7. Evolució de la presència de dones en el govern català. 1996 – 2009.

Font. Elaboració pròpia a partir de dades del Instituto de la Mujer.

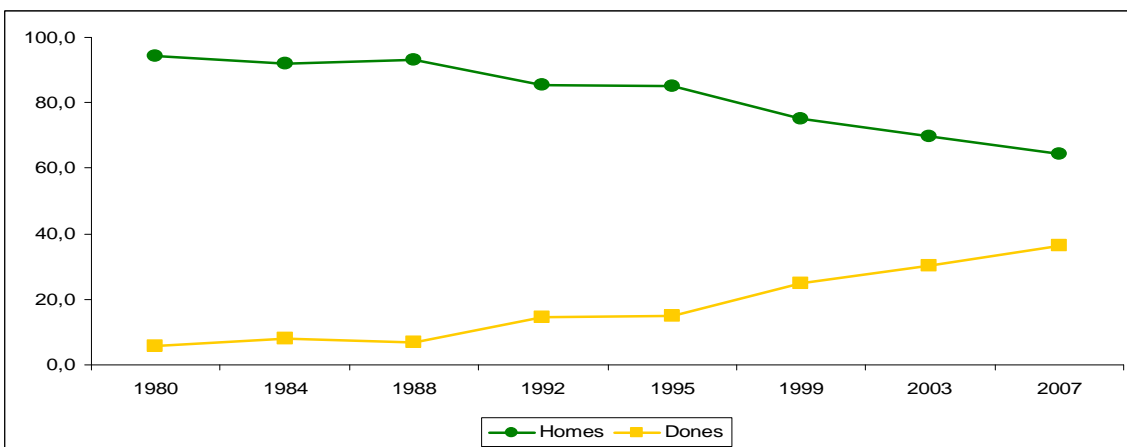
Gràfic 8. Percentatge de dones en els governs autonòmics. 2009.

Font. Elaboració pròpia a partir de dades del Instituto de la Mujer.

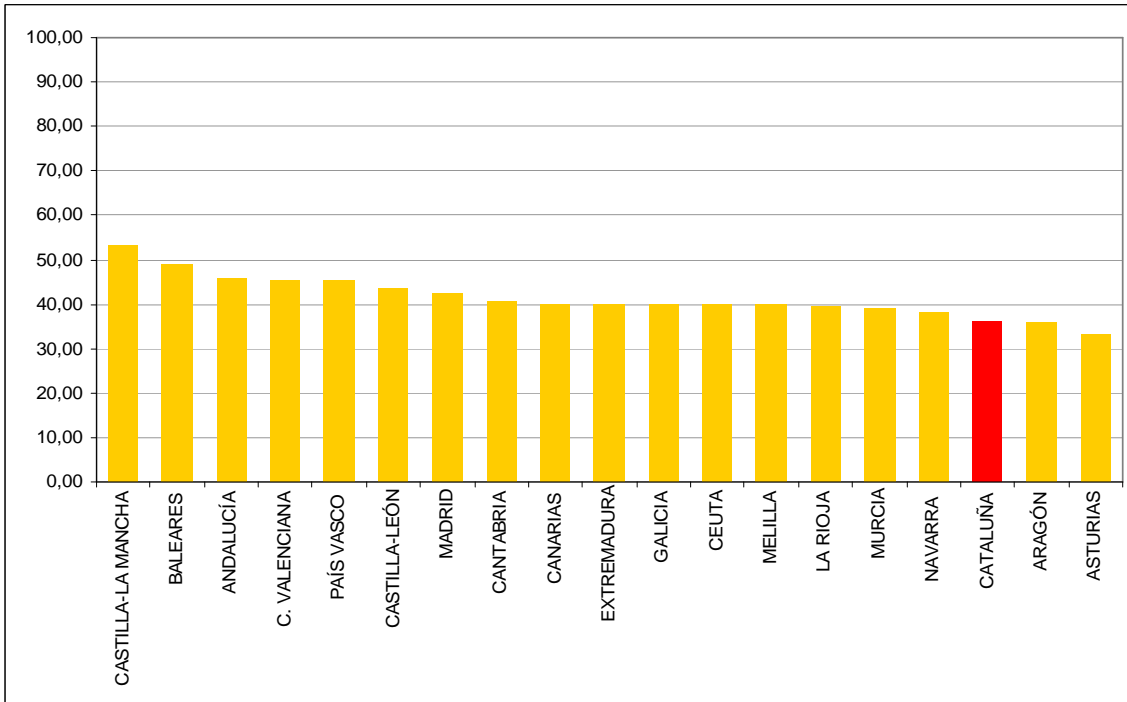
En el Parlament català hi ha actualment un 37% de dones, quan al 1980 aquesta xifra era del 6%. L'evolució, per tant, és evident, ja que en 27 anys s'ha produït un increment de 31 punts percentuals. Tot i això, el percentatge de dones també està per sota del promig de l'Estat. Catalunya continua estant entre les tres Comunitats Autònomes amb menor percentatge de dones.

Gràfic 9. Evolució de la presència de dones al Parlament de Catalunya. 1980 - 2007.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del banc de dades de càrrecs electes de les institucions catalanes

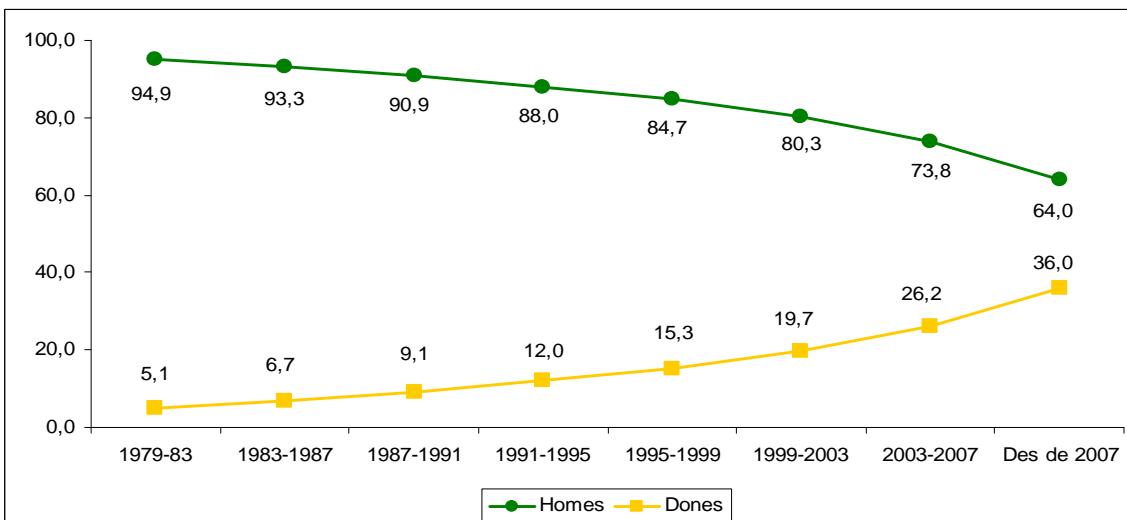
Gràfic 10. Percentatge de dones en els parlaments autonòmics. 2009

Font. Elaboració pròpia a partir de dades del Instituto de la Mujer.

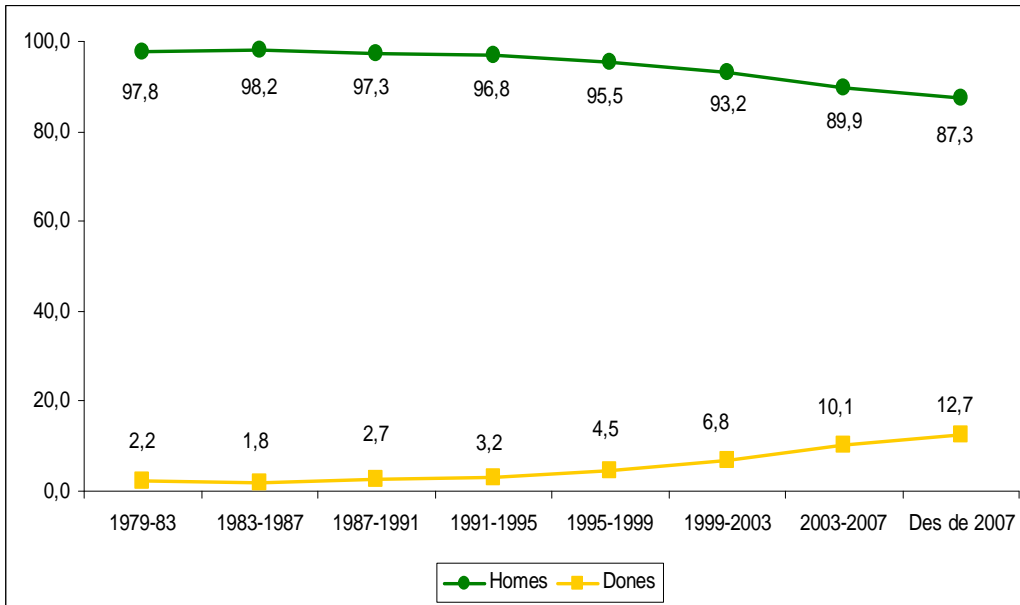
Finalment, a nivell local, les dones han passat d'ocupar un 5% de les regidories a un 36% i d'un 2% de les alcaldies a un 12%. Una evolució que, tot i ser positiva, encara està molt lluny de la paritat, i que també se situa per sota del promig de l'Estat Espanyol, a on el 39% de regidories i el 15% d'alcaldies estan ocupades per dones.

Gràfic 11. Evolució de la presència de dones als municipis catalans: regidories. 1979 - 2003.

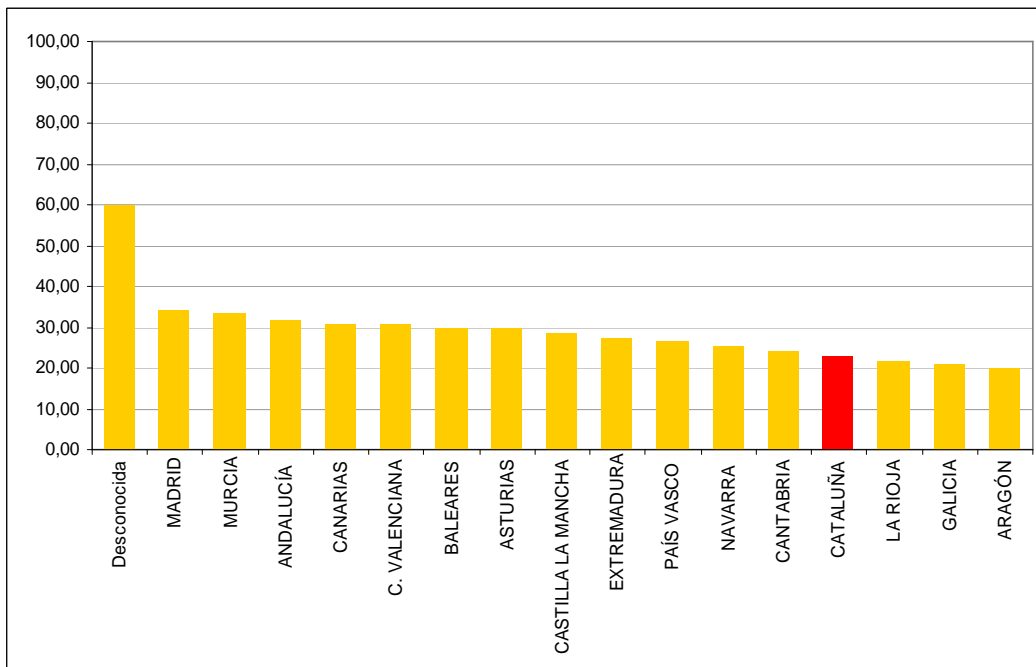
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del banc de dades de càrrecs electes de les institucions catalanes (1977-2004) i del Ministerio del Interior

Gràfic 12. Evolució de la presència de dones als municipis catalans: alcaldies.

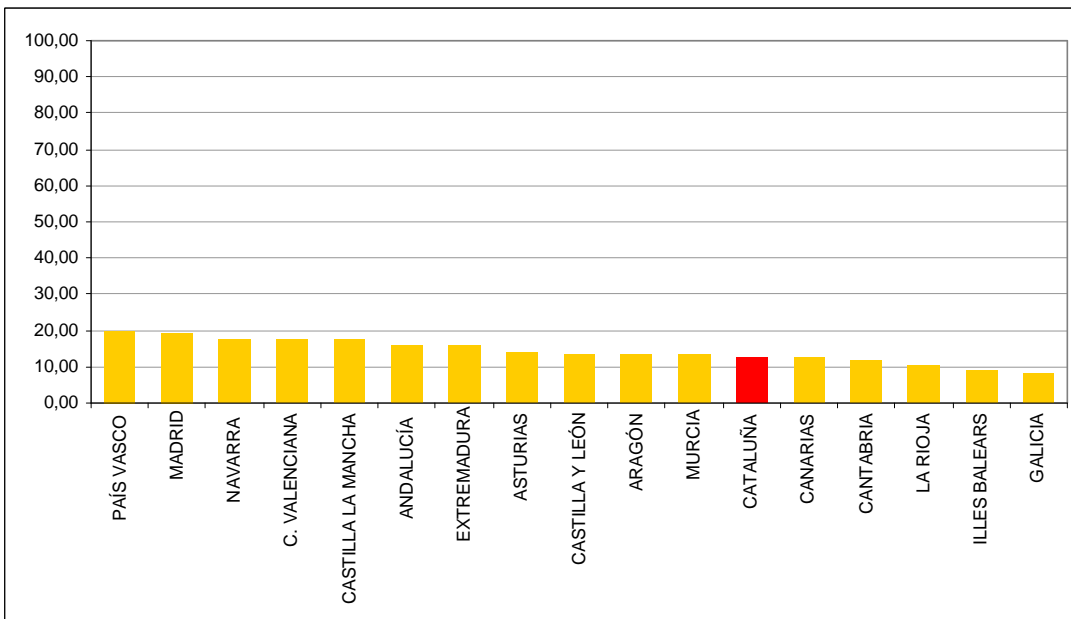
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del banc de dades de càrrecs electes de les institucions catalanes (1977-2004) i del Ministerio del Interior

Gràfic 13. Percentatge de dones regidores per CC.AA. 2007.

Font. Elaboració pròpia a partir de dades del Instituto de la Mujer.

Gràfic 14. Percentatge de dones alcaldesses per CC.AA. 2007

Font. Elaboració pròpia a partir de dades del Instituto de la Mujer.

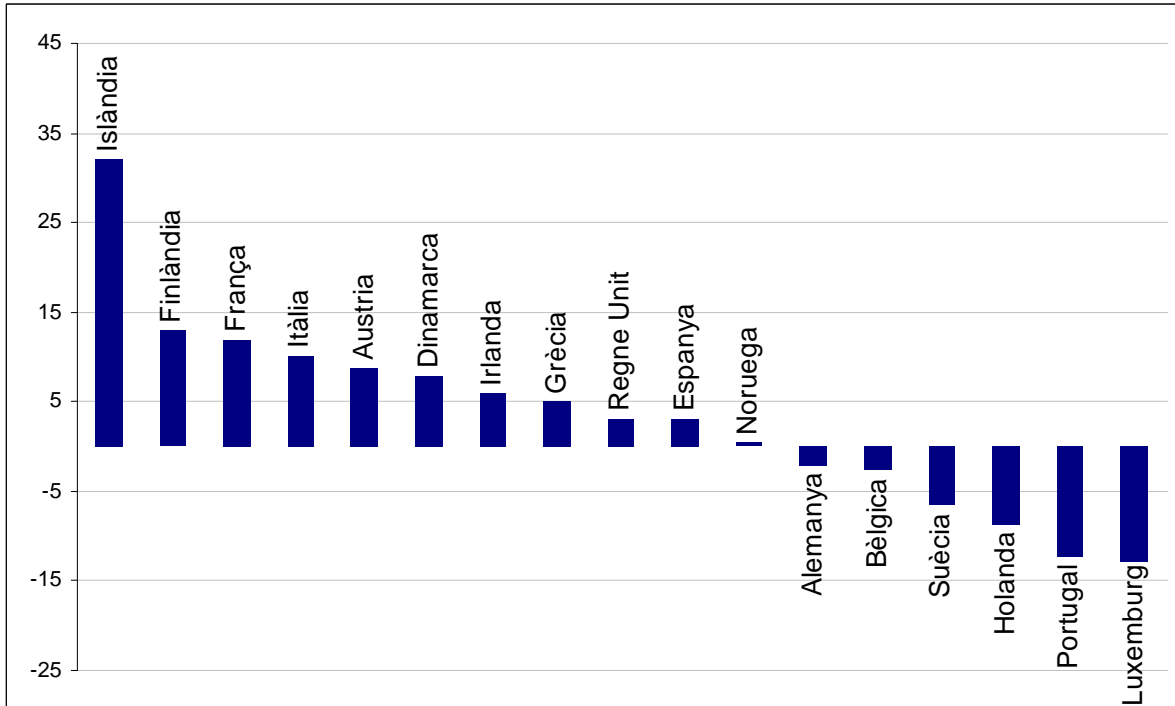
Evolució a nivell europeu: un increment generalitzat però molt desigual

L'evolució en la presència de dones en el govern no és un fenomen aïllat, sinó que es dona en molts països europeus.

Les dades sobre l'evolució en la presència de dones en la presa de decisió política a nivell europeu es limiten al nivell nacional (govern i parlament) i són relativament recents. Pel que fa als governs nacionals, la base de dades de la Comissió Europea **"Women and men in decision making"** només ofereix dades des de l'any 2004.

L'explotació d'aquesta informació mostra una evolució molt variable entre els diferents països. En alguns casos com Luxemburg, Portugal, Holanda Suècia, Bèlgica i Alemanya aquesta evolució és fins i tot negativa i el nombre de dones en el govern ha disminuït. En canvi en d'altres països, com Islàndia, l'increment ha estat molt elevat. Aquestes dades, però, fan referència a un període molt curt, per la qual cosa resulta aventurat extreure'n conclusions.

Gràfic 15. Increment en presència de dones en els governs nacionals europeus. 2004 – 2009.

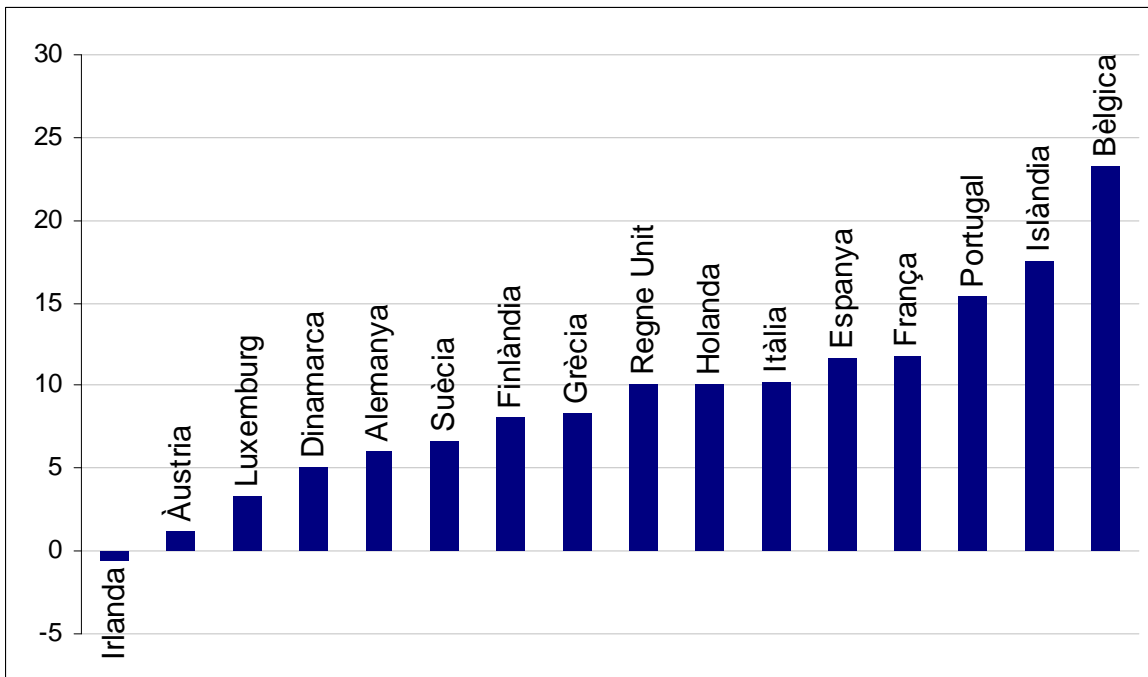

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

La Interparlamentary Union permet disposar de dades comparatives de la presència de dones en els parlaments dels diferents països europeus des de 1997. En aquest cas, es pot observar com l'increment en la presència de les dones en els parlaments nacionals ha estat una constant en pràcticament tots els països de la UE: tots els països europeus analitzats excepte Irlanda han experimentat un clar increment en la presència de dones entre 1997 i 2009.

Es tracta, però, d'una evolució desigual. Així, podem trobar des de països com Àustria, Luxemburg o Dinamarca a on aquest increment és inferior al 5% fins al cas de Bèlgica, a on s'ha produït un increment de gairebé 25 punts percentuals en aquest mateix període.

Gràfic 16. Increment en presència de dones en els parlaments nacionals europeus. 1997 – 2009.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Interparliamentary Union (IPU)

Una bretxa que no s'acaba de tancar

Tot i aquesta evolució, encara persisteixen diferències importants en la participació de dones i homes en els espais de decisió política. Aquestes diferències es tradueixen en un percentatge més baix de dones que d'homes en moltes de les institucions polítiques, però també en una clara segregació per motiu de sexe tant horitzontal com vertical que fa que les dones estiguin concentrades en determinats àmbits de responsabilitat i que la seva presència en els primers nivells de decisió estigui molt per sota de la dels homes.

Les xifres actuals als països Europeus

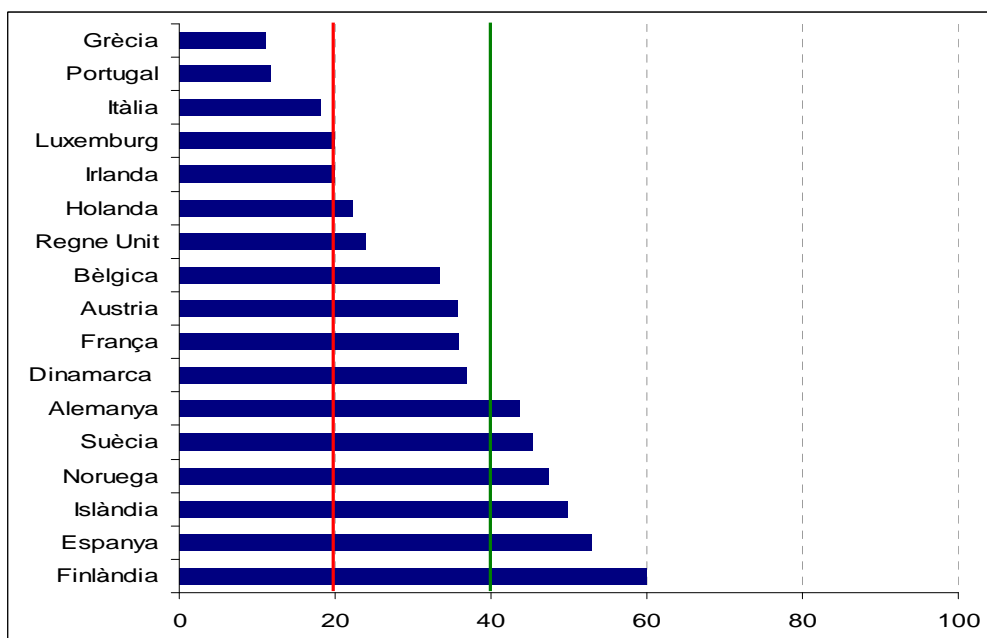
La presència de dones en els governs dels diferents països europeus és força desigual però, en termes generals, en els governs de la gran majoria de països europeus hi ha més homes que dones.

A sis països europeus – Bèlgica, Suècia, Noruega, Espanya, Islàndia i Finlàndia – es pot parlar d’una situació de paritat en el govern nacional. Tot i això, a la majoria de països europeus la presència femenina en els governs nacionals esta per sota de la masculina. Dels 17 països analitzats, gairebé una tercera part – Irlanda, Luxemburg, Itàlia, Portugal i Grècia - estan molt lluny de la paritat, i presenten unes bretxes de gènere superiors als 60 punts, o, el que és el mateix, el percentatge de dones en el govern és igual o inferior al 20%.

Per altra banda, en els Parlaments Nacionals els percentatges de dones són, en general, inferiors als que es donen a nivell nacional, i en la gran majoria dels països europeus la composició dels parlaments no arriben a la paritat.

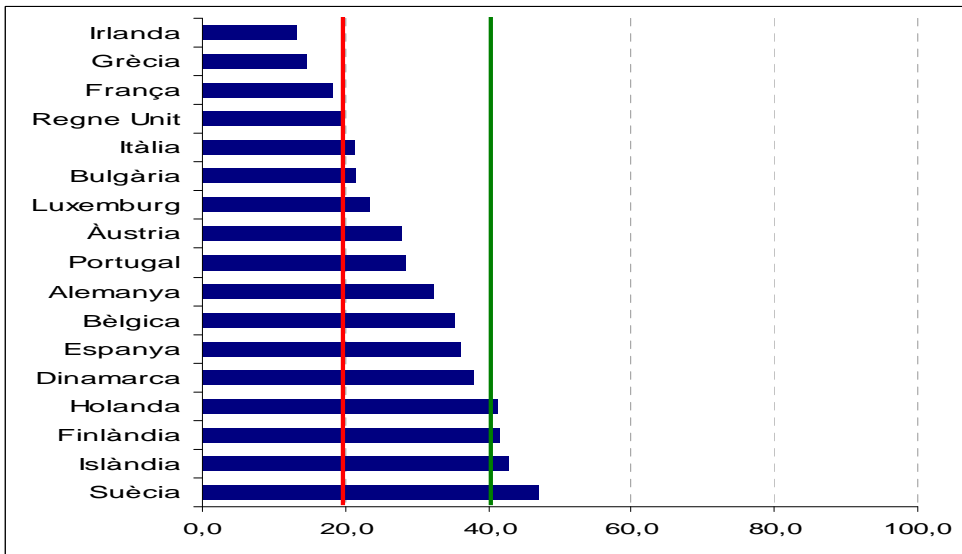
Espanya, amb un 53% de dones al govern i un 36% al parlament se situa entre els països europeus amb major presència femenina en les institucions polítiques nacionals.

Gràfic 17. Percentatge de dones els governs nacionals. 2009.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

Gràfic 18. Percentatge de dones en els parlaments nacionals europeus. 2009.

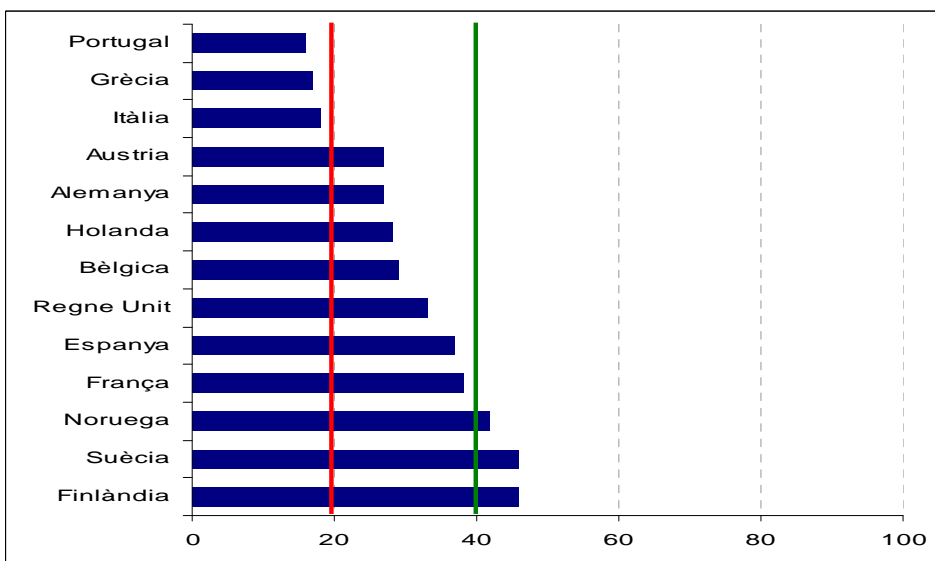

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Interparliamentary Union (IPU)

A nivell regional les dades també mostren una presència molt més elevada d’homes que de dones en la gran majoria de països. Tan sols a tres països – Noruega, Suècia i Finlàndia – la presència de dones en els executius regionals està per sobre del 40%. A les assemblees regionals la participació femenina augmenta, i França, Islàndia i Espanya s’afegeixen al bloc de països en els que es pot parlar d’una situació de paritat en termes globals.

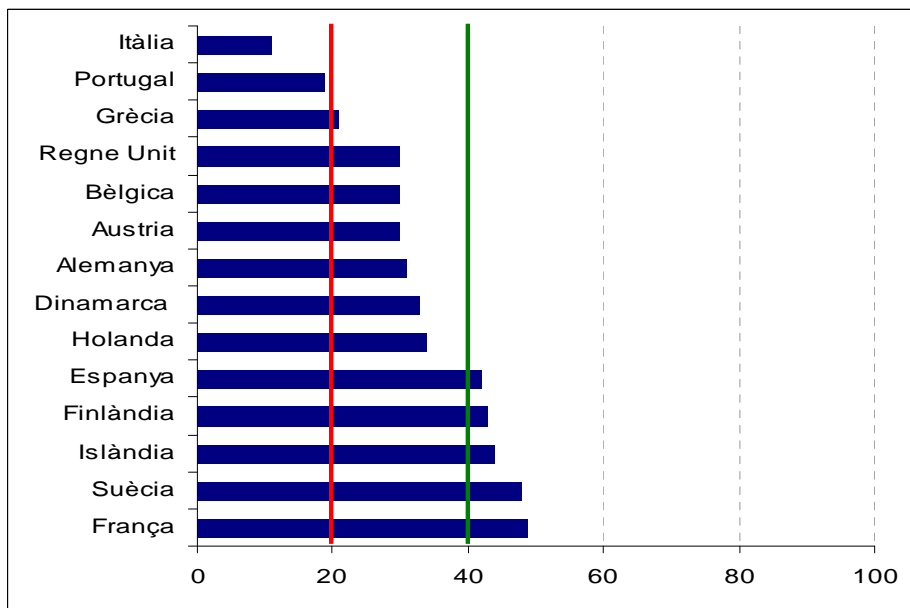
Tot i això, a la gran majoria de països analitzats la presència de dones en les institucions regionals és reduïda, amb països com Itàlia, Portugal i Grècia a on no s’arriba a un 20% de dones.

Gràfic 19. Percentatge de dones en els executius regionals dels països europeus. 2009.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

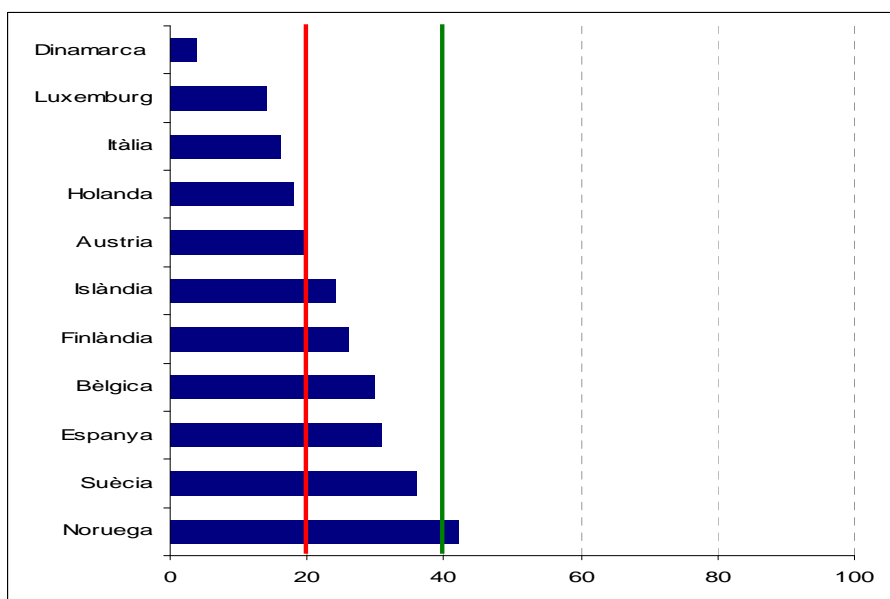
Gràfic 20. Percentatge de dones en les assemblees regionals dels països europeus. 2009.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

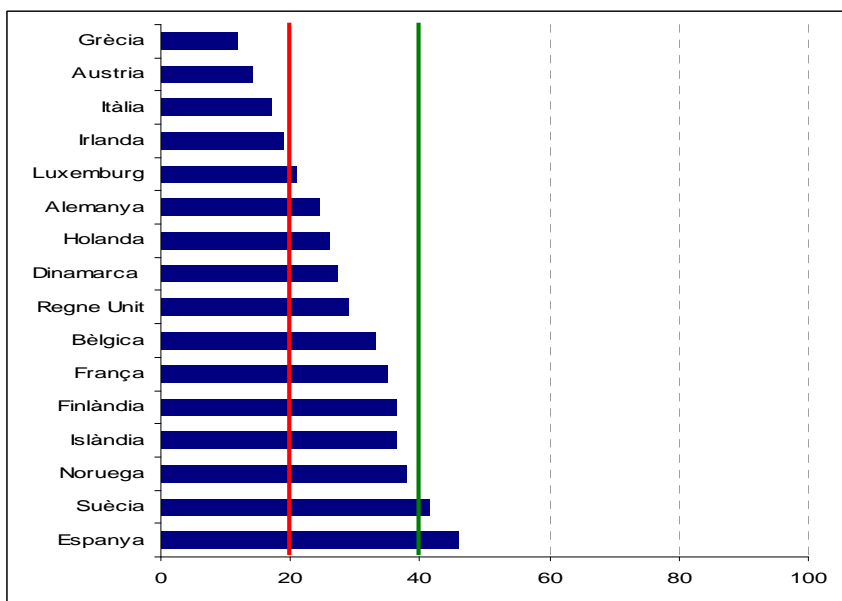
Una situació similar s’observa a nivell local. Tot i que no es disposa de dades per a tots els països es pot veure clarament com els regidors i membres de les assemblees municipals són majoritàriament homes en un gran nombre de països. Les dones, en general, estan força per sota del 40% dels membres de les corporacions locals de gran part dels països europeus.

Gràfic 21. Percentatge de dones en els ajuntaments dels països europeus. Dones regidores. 2009.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del informe del CEMR (Council of European Municipalities and Regions *Women in local politics*..

Gràfic 22. Percentatge de dones en els ajuntaments dels països europeus. Dones electes. 2009.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del informe del CEMR (Council of European Municipalities and Regions *Women in local politics*)

Primers nivells de decisió: un àmbit clarament masculinitzant a tota Europa

Aquestes desigualtats en el percentatge d’homes i dones presents en les institucions polítiques es fan molt més patents si s’examina la qualitat de la presència política. I si, a banda d’anitzar quantes dones hi ha a les institucions polítiques europees, ens fixem en els llocs que ocupen aquestes dones, podem comprovar com les relacions de desigualtat entre el col·lectiu masculí i femení es fan encara més patents.

A tota Europa, en els primers nivells de decisió es detecta un predomini gairebé absolut dels homes i una presència de les dones molt minoritària.

Les institucions comunitàries (Comissió Europea, Parlament Europeu, Comitè Econòmic i Social i Comitè de les Regions) estan, totes elles, liderades per homes. En canvi, el percentatge de dones membres d’aquestes institucions oscil·la entre el 37% a la Comissió Europea i el 17% al Comitè de les Regions.

Taula 3. Presència de dones i homes en les institucions europees. Primer nivell de decisió. 2009.

	President	% dones
Comissió Europea	H	37
Parlament Europeu	H	31
Comitè Econòmic i Social	H	23
Comitè de les Regions	H	17

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

Els presidents i els primers ministres dels governs nacionals de la gran majoria dels països europeus són homes. Els únics països que tenen una dona en els primers llocs de decisió a nivell nacional són Irlanda i Finlàndia (president) i Islàndia i Alemanya (primer ministre). En la majoria dels països tant el primer ministre com el president són homes, i no hi ha cap país en què ambdós posicions estiguin ocupades per dones.

En els parlaments nacionals el lloc de president també està ocupat majoritàriament per homes. Dels 17 països europeus analitzats, només n'hi ha tres que tinguin una dona al front del Parlament, és a dir, el 18% dels països.

Taula 4. Presència de dones i homes en els Governos Nacionals. Primer nivell de decisió.

	President	Primer Ministre	President
Alemanya	H	D	H
Àustria	H	H	D
Bèlgica	-	H	H
Dinamarca	-	H	H
Espanya	-	H	H
Finlàndia	D	H	H
França	H	H	H
Grècia	H	H	H

Holanda	-	H	D
Irlanda	D	H	H
Islàndia	H	D	H
Itàlia	H	H	H
Luxemburg	-	H	H
Noruega	-	H	D
Portugal	H	H	H
Regne Unit	-	H	H
Suècia	-	H	H

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

A nivell regional es detecta també un fort desequilibri entre tots dos sexes. En aquest cas s'han analitzat les dades agrupades de les regions de cada país europeu i s'ha calculat la bretxa de gènere² existent a cada país.

En els executius regionals, el càrrec de president està ocupat majoritàriament per homes. A quatre dels 14 països dels que es disposa de dades, tots els presidents dels executius regionals són homes: és el cas d'Alemanya, Portugal, Regne Unit i Bèlgica. En canvi, només a un país – Dinamarca – es pot parlar d'una situació de paritat, amb una relació de 40 – 60% en el nivell de presència de dones i homes en les presidències dels executius regionals. A la resta de països, la bretxa de gènere és elevada i posa clarament de manifest l'escassa presència de les dones en els primers nivells de decisió a nivell regional. Espanya, amb només una dona president autonòmica, a la Comunitat de Madrid, presenta una bretxa de gènere de 88 punts, i se situa entre els països amb major desigualtat en aquest àmbit.

² La bretxa de gènere es refereix a la diferència entre les taxes masculina i femenina en una variable determinada. Les puntuacions obtingudes indiquen la dimensió d'aquesta diferència o desigualtat, de manera que quan més petita sigui la bretxa de gènere, més a prop ens trobarem de posicions igualitàries i més a prop estarem del compliment del principi de paritat. Per tant, si considerem que la paritat és que la presència d'un determinat sexe té que situar-se entre el 40% i el 60%, la bretxa de gènere en una situació paritària hauria d'oscil·lar entre 0 i 20 punts.

Taula 5. Presència de dones i homes en els Executius Regionals. Primer nivell de decisió. 2009.

	Presidents (%)		Bretxa de gènere
	Dones	Homes	
Dinamarca	40	60	20
Suècia	30	70	40
Finlàndia	25	75	50
Noruega	21	79	58
Holanda	17	83	66
Àustria	11	89	78
Itàlia	9	91	82
França	8	92	84
Espanya	6	94	88
Grècia	2	98	96
Alemanya	0	100	100
Bèlgica	0	100	100
Portugal	0	100	100
Regne Unit	0	100	100
Irlanda	N.D.	N.D.	N.D.
Islàndia	N.D.	N.D.	N.D.
Luxemburg	N.D.	N.D.	N.D.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

En les assemblees regionals el percentatge de dones que ocupen la presidència esta una mica per sobre que en els executius regionals, però continua sent força baix. A Portugal el càrrec de president d'assemblea regional està ocupat exclusivament per homes i a la gran majoria dels països el percentatge de dones que presideixen aquestes institucions és inferior al 25%.

És destacable el cas espanyol, a on la bretxa de gènere en la presidència dels parlaments autonòmics és pràcticament inexistent: dels 17 parlaments autonòmics vuit estan presidits per dones (Andalusia, Astúries, Euskadi, Galícia, Balears, Madrid, Navarra i València). Dinamarca, per la seva banda, manté una situació de paritat també en aquest nivell.

Taula 6. Presència de dones i homes en les Assemblees Regionals. Primer nivell de decisió. 2009.

	Presidents (%)		Bretxa de gènere
	Dones	Homes	
Espanya	47	53	6
Dinamarca	40	60	20
Alemanya	25	75	50
Regne Unit	25	75	50
Islàndia	21	79	58
Bèlgica	20	80	60
Finlàndia	20	80	60
Holanda	17	83	66
Suècia	16	84	68
Àustria	11	89	78
Itàlia	9	91	82
França	8	92	84
Grècia	6	94	88
Portugal	0	100	100
Irlanda	N.D.	N.D.	N.D.
Luxemburg	N.D.	N.D.	N.D.
Noruega	N.D.	N.D.	N.D.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

En el nivell local les diferències entre homes i dones també són clares: les alcaldies estan ocupades majoritàriament en mans dels homes a tota la Unió Europea.

En cap país de la UE es dona una situació de paritat en aquest àmbit. Per contra, el percentatge de dones alcaldesses és molt baix a tota la UE. Només en quatre països (Islàndia, Suècia, Noruega i Holanda) aquest percentatge se situa per sobre del 20%. En canvi, molts països tenen un percentatge d'alcaldeses inferior al 10%, entre ells Itàlia, Alemanya, Dinamarca, Regne Unit, Portugal i Àustria.

Espanya, tot i no ocupar les pitjors posicions en comparació a d'altres països de la UE presenta també un nivell de desigualtat força elevat en aquest àmbit, amb un 15% de dones ocupant les alcaldies, i una bretxa de gènere de 70 punts.

Taula 7. Presència de dones i homes en els Governos Locals. Primer nivell de decisió. 2008.

	Alcaldies (N)		Alcaldies (%)		Bretxa de gènere
	Dones	Homes	Dones	Homes	
Islàndia	21	57	27	73	46
Suècia	78	212	27	73	46
Noruega	97	333	23	77	55
Holanda	92	349	21	79	58
Espanya	1.200	6.875	15	85	70
Finlàndia	57	342	14	86	71
França	4.866	30.281	14	86	72
Irlanda	13	101	11	89	77
Luxemburg	13	103	11	89	78
Bèlgica	55	516	10	90	81
Itàlia	789	7.238	10	90	80
Alemanya	40	490	8	92	85
Dinamarca	8	90	8	92	84
Regne Unit	1	11	8	92	83
Portugal	21	287	7	93	86
Àustria	92	2.260	4	96	92
Grècia	32	1.002	3	97	94

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del informe del CEMR (Council of European Municipalities and Regions *Women in local politics* i del Consell d'Europa. Steering Committee for Equality between Women and Men (CDEG). Sex-disaggregated statistics on the participation of women and men in political and public decision-making in Council of Europe member States.

En definitiva, si s'observen les dades agregades a nivell europeu, es pot observar una clara segregació vertical en tots els nivells, que es manifesta en una molt baixa participació de les dones en els primers nivells de decisió és. Les diferències entre dones i homes són abismals en tots els nivells, fins al punt que la bretxa de gènere supera el 70% en tots els àmbits de decisió excepte en les presidències parlamentàries a nivell nacional, a on les dones representen un 20%.

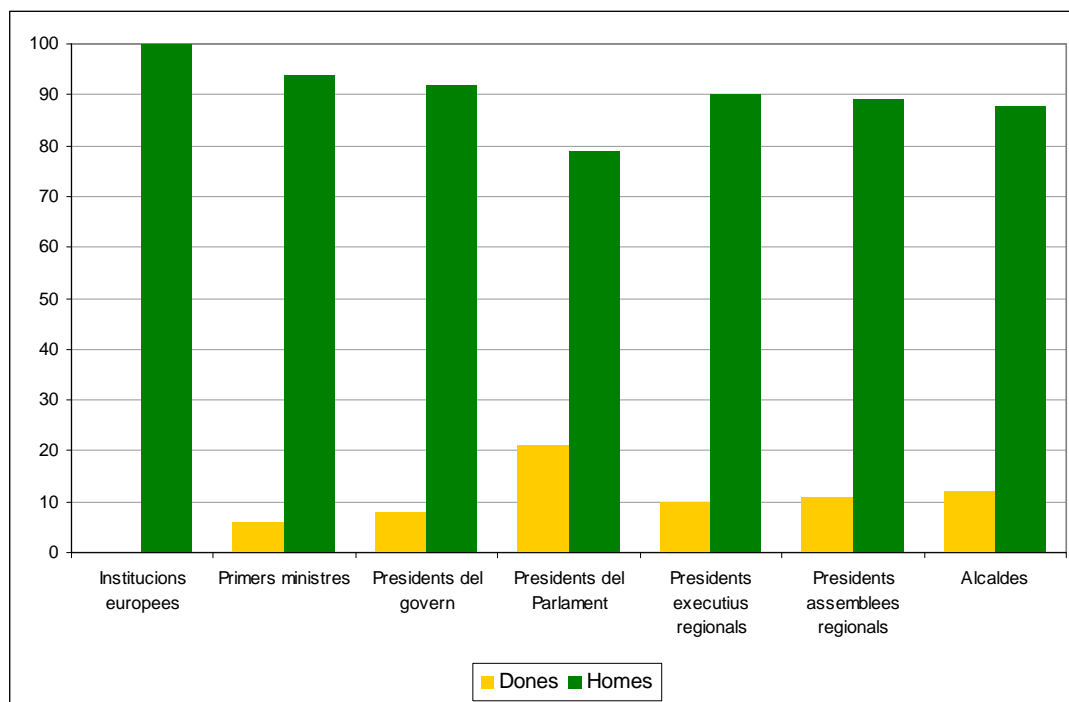
També es pot observar una clara progressió en el nivell de presència de les dones en els primers nivells de decisió en funció del grau la proximitat amb l'electorat, amb la excepció abans mencionada del nivell parlamentari. Així, d'un 0% de dones en la presidència de les institucions europees es passa a un 6 i un 8% en el cas dels governs nacionals (primers ministres i presidents del govern), a un 10% en els executius regionals, un 11% en les assemblees regionals i un 12% en les alcaldies.

Taula 8. Presència de dones i homes en els primers nivells de decisió. UE-27. 2009.

	Primers nivells de decisió (%)		Bretxa de gènere
	Dones	Homes	
Institucions Europees	0	100	100
Primers ministres	6	94	88
Presidents del govern.	8	92	84
President del parlament	21	79	58
Presidents dels executius regionals	10	90	80
Presidents de les assemblees regionals	11	89	78
Alcaldes	12	88	76

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

Gràfic 23. Presència de dones i homes en els primers nivells de decisió. UE-27. 2009.

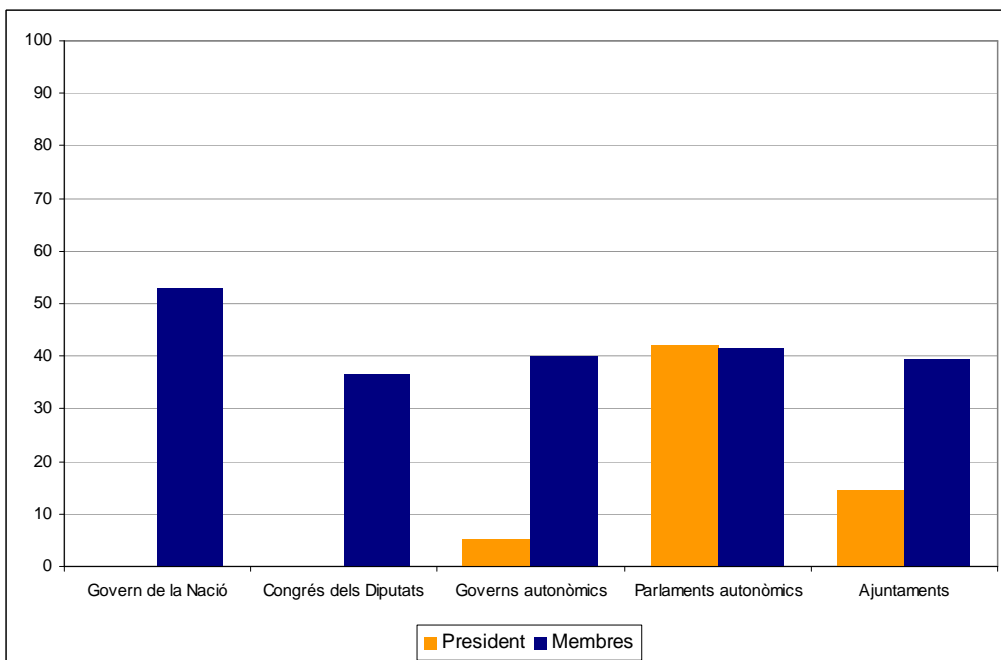
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

Si s’analitza globalment la situació a casa nostra podem observar la mateixa tendència que la que es dona a nivell europeu.

La fotografia actual de la participació femenina en els espais de decisió política a nivell espanyol mostra un nivell molt proper a la paritat pel que fa a la participació en les diferents institucions polítiques. Al govern espanyol les dones representen més del 50%, als governs autonòmics, parlaments i ajuntaments s’ha arribat a una situació de paritat i al congrés dels Diputats, la presència de dones no està lluny de la paritat. En canvi, els primers nivells de decisió encara estan majoritàriament en mans d’homes. Excepte en el cas dels Parlaments Autonòmics, a on la proporció de dones presidents és elevada, els que estan al front del govern, del congrés dels diputats i de la gran majoria de governs autonòmics i ajuntaments són homes.

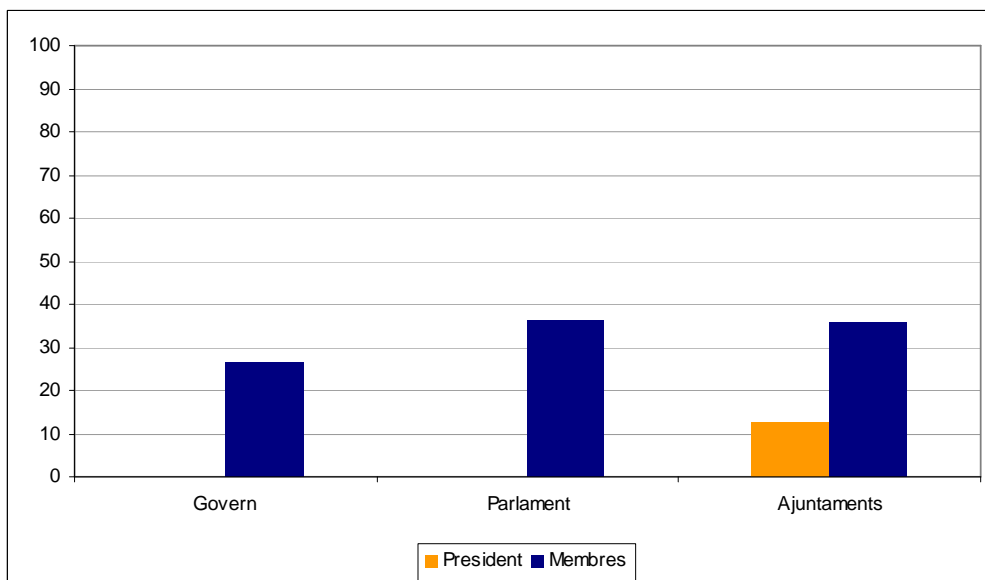
A nivell català, la presència de dones en els primers nivells de decisió és també molt baixa, inclús per sota de la que s’observa com a promig a l’Estat Espanyol.

Gràfic 24. Percentatge de dones en els diferents nivells de decisió. Espanya. 2009.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Instituto de la Mujer.

Gràfic 25. Percentatge de dones en els diferents nivells de decisió. Catalunya.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del banc de dades de càrrecs electes de les institucions catalanes.

Un tipus de responsabilitat per a cada sexe

Un altre aspecte en el que s'observen diferències importants és el tipus de responsabilitats que ocupen homes i dones.

La base de dades "**women and men in decision making**" ofereix informació per a tots els països europeus, sobre la distribució de responsabilitats entre homes i dones en els governs nacionals. Aquesta comparació es fa a partir d'una classificació de responsabilitats segons el model BEIS³ i permet identificar com estan repartides les diferents responsabilitats entre ambdós sexes.

L'anàlisi de les dades a nivell europeu mostra, clarament, que mentre les funcions bàsiques, la economia i les infraestructures estan majoritàriament en mans d'homes, les funcions que tenen a veure amb temàtiques socioculturals és a on es concentren un major nombre de dones.

A la majoria dels països europeus analitzats les funcions bàsiques (afers exteriors i interiors, defensa, justícia...) corren a càrrec d'homes. Només al govern d'Islàndia el percentatge de dones és superior al d'homes en aquest camp, i a Noruega, Finlàndia, Suècia i Àustria hi ha un percentatge de dones igual o superior al 40% en aquest àmbit. A la resta de països el percentatge de dones ocupant aquests càrrecs és baix, i a cinc països – Dinamarca, Bèlgica, Irlanda, Itàlia i Portugal – no hi ha cap dona en aquests càrrecs.

En el cas de les funcions relacionades amb l'economia (finances, comerç, indústria, agricultura...) la situació és similar. Únicament Noruega, Dinamarca, Alemanya i Holanda tenen un percentatge de dones superior al 40%. I a cinc dels 17 països analitzats – Grècia, Luxemburg, Àustria, Portugal i Regne Unit – no hi ha cap dona en aquest càrrec.

Les infraestructures (transport, comunicació, medi ambient) també estan majoritàriament en mans masculines a tots els països excepte a Finlàndia, Àustria (a on només hi ha un càrrec relacionat amb aquest àmbit i està ocupat per una dona). A Espanya, França, Itàlia, Suècia i Islàndia el percentatge de dones als governs nacionals que s'ocupen de qüestions relacionades amb les infraestructures és d'un 40% o més. Als deu països restants la proporció de dones ocupant aquest càrrec és molt baix i, d'aquets, n'hi ha cinc països – Alemanya, Bèlgica, Irlanda, Grècia i Luxemburg – on no hi ha cap dona.

³ La tipologia BEIS consisteix en un sistema de classificació de les funcions governamentals que s'utilitza per categoritzar els diferents camps d'acció dins el govern. Aquesta tipologia esta formada per quatre categories diferents:

B = Funcions bàsiques. Afers exteriors i interiors, defensa, justícia, etc.

E = Economia. Finances, comerç, indústria, agricultura

I = Infraestructures. Transport, comunicacions, medi ambient

S = Sociocultural = afers socials, treball, salut, família, joves, educació, ciència, cultura, esports, etc.

La situació varia substancialment quan s'examina el percentatge de dones que, dins els governs nacionals, s'ocupen de qüestions relacionades amb temes classificats com a socioculturals (afers socials, treball, salut, família, joves, educació, ciència, cultura, esports...). En aquest àmbit, a sis dels 17 països europeus analitzats hi ha més dones que no pas homes - és el cas de Dinamarca, Alemanya, Bèlgica, Espanya, Itàlia, Finlàndia i Suècia - i n'hi ha cinc en què el percentatge de dones oscil·la entre el 40 i el 50% - Irlanda, França, Suècia, Àustria i Portugal - . En canvi, només a sis països les dones representen menys del 40%, i tan sols a un país - Holanda - totes les persones dins d'aquest àmbit són homes.

Taula 9. Percentatge de dones en els governs nacionals per tipus de responsabilitat. 2009.

	B	E	I	S
	Funcions bàsiques	Economia	Infraestructures	Sociocultural
Alemanya	33	50	0	75
Àustria	40	0	100	40
Bèlgica	0	33	0	100
Dinamarca	0	60	25	67
Espanya	33	33	50	71
Finlàndia	50	25	75	83
França	23	25	50	50
Grècia	14	0	0	25
Holanda	17	40	33	0
Irlanda	0	33	0	50
Islàndia	67	25	50	33
Itàlia	0	25	50	60
Luxemburg	13	0	0	50
Noruega	50	75	33	33
Portugal	0	0	0	40
Regne Unit	25	0	0	25
Suècia	50	25	50	50

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

Igualtat d'oportunitats i models d'Estat del Benestar

Veiem, per tant, que les diferències persisteixen, però que varien sensiblement entre països.

El tercer objectiu d'aquesta investigació és analitzar aquestes diferències entre països a nivell europeu.

Per realitzar aquesta comparació s'ha pres com a referència els models d'Estat del Benestar definits per Gösta Esping Andersen. Abans d'entrar a analitzar les dades, es recull de manera resumida la descripció de les principals característiques dels diferents models d'Estat del Benestar definits per Esping Andersen.

Els models de l'Estat del Benestar

Esping Andersen va formular la seva teoria sobre l'Estat del Benestar per primera vegada l'any 1990. Segons aquest autor, existeixen una sèrie de característiques de tipus econòmic, polític i social que permeten definir diferents tipus de models d'Estat a partir de l'anàlisi de tres grans àrees: les relacions entre l'estat i el mercat, l'estratificació i la desmercantilització.

En la seva primera formulació, Esping Andersen contemplava l'existència de tres models d'Estat del Benestar: liberal, conservador i socialdemòcrata. En posteriors revisions es va plantejar la possibilitat d'un quart model, propi de l'Europa Meridional, donat que el fort familiarisme propi dels països del sud d'Europa que implica diferències respecte als països que configuren el model conservador.

El model socialdemòcrata és el propi dels països nòrdics. Dins aquesta categoria se situen Suècia, Noruega, Finlàndia, Islàndia i Dinamarca. En aquest model, l'objectiu de l'Estat és ampliar la protecció social de manera que arribi a tota la població i es redueixin les distàncies entre els diferents estatus socials. Els serveis socials responen a les necessitats de la classe mitjana, de tal manera que tots els sectors de la societat es beneficien d'un nivell de prestacions elevats – en altres paraules, les polítiques socials no són subsidiàries sinó universals. Això permet reduir la dependència de l'individu respecte al mercat, i s'assoleix un nivell de desmercantilització elevat. Aquesta independència afavoreix especialment a les dones, doncs les famílies disposen de recursos suficients per a la cura de persones dependents la qual cosa facilita la incorporació de les dones al mercat de treball.

El model corporatista o conservador és el propi dels països de l'Europa continental, com Alemanya, França, Bèlgica o Àustria. En aquest model, l'objectiu final és mantenir l'estatus

social existent. Existeixen polítiques socials de caràcter subsidiari, que intervenen quan han fallat d'altres mecanismes i polítiques adreçades a tota la població, però es reserven certes atencions a determinats sectors de les classes mitjanes (com, per exemple, els funcionaris) de manera que es pugui mantenir la jerarquia social. Hi ha un cert grau de desmercantilització, però que no permet un nivell d'independència total del mercat.

El model liberal esta representat per països com Estat Units, Canadà o Austràlia. En alguns aspectes Anglaterra s'assimila a aquest model. Aquest model es caracteritza per estar basat, fonamentalment, en la responsabilitat individual. El paper de l'Estat és un paper assistencialista, i es centra en ajudar a aquelles persones que ho necessiten (perquè demostrin no tenir recursos suficients). Per fer-ho, realitza transferències de baixa quantia que afavoreixen exclusivament a la població amb baixos ingressos. Com a conseqüència es planteja una dualització entre una classe benestant i una població assistida que rep les ajudes de l'Estat.

Finament, el model post autoritari o llatí, és el propi dels països del sud d'Europa. Dins aquest grup trobem a Itàlia, Espanya, Portugal i Grècia. En aquest model la família té un paper important, de manera que el paper de la dona queda debilitat al haver d'assolir tasques de caràcter assistencial i garantir la cura de les persones dependents. En aquest sentit, la desmercantilització és dèbil i les polítiques socials no poden garantir un nivell de servei universal.

Taula 10. Característiques bàsiques dels Estats del Benestar

	Socialdemòcrata	Conservador	Liberal	Post autoritari
Grau de desmercantilització	Fort	Mig	Feble	Feble
Punt de referència ideològic	Universalisme	Jerarquia social	Assistencialisme. Responsabilitat individual	Modernització tardana
Països representatius	Països nòrdics: Suècia, Noruega, Finlàndia, Islàndia, Dinamarca	Europa continental: França, Alemanya, Bèlgica, Àustria, Holanda	Països anglosaxons: Estat Units, Canadà, Austràlia, Regne Unit	Europa meridional: Itàlia, Espanya, Portugal, Grècia

Font: S. Lessenich.

Presència de les dones en espais de decisió política i models d'Estat del Benestar

A partir de les dades disponibles a la base de dades "Women and men in decision making" de la Comissió Europea s'ha analitzat la presència de les dones en els espais de decisió política en els diferents nivells territorials (nacional, regional i local) en funció dels diferents models d'Estat del Benestar.

Una primera observació de les dades permet constatar que la segregació vertical es dona de manera generalitzada en tots els països.

Com ja s'ha vist anteriorment, els primers nivells de responsabilitat a nivell nacional – càrrecs de president del govern i de primer ministre - estan ocupats majoritàriament per homes en tots els països europeus i independent del model d'Estat de Benestar.

A nivell regional també es posa de manifest el baix percentatge de dones ocupant posicions de lideratge tant en els governs com en les assemblees regionals. Les úniques excepcions són Dinamarca, amb un 40% de dones presidents tant en els executius com en les assemblees regionals, i Espanya, amb un 47% de dones presidents dels parlaments autonòmics.

A nivell local desataca el baix nivell de presència femenina, en general, en tots els països, tant en les alcaldies com en els governs municipals i en la composició dels plens dels ajuntaments.

Pel que fa a la composició de les institucions, es pot observar una certa relació entre els models de benestar i el nivell de presència de les dones. Els països nòrdics són, en conjunt, els que tenen un major percentatge de dones en les institucions polítiques seguits pels països de l'Europa continental, els països anglosaxons i, finalment, els de l'Europa Meridional.

En general els països nòrdics són els que presenten una major presència femenina en els àmbits de decisió política.

Dels cinc països que componen aquest bloc, a tres hi ha una dona al cap del govern o del parlament. A més, tal com mostren les dades que es presenten a continuació, tant a les presidències com en la composició dels executius nacionals dels països nòrdics la presència femenina superior a la resta de països. El mateix succeeix a nivell regional i local a on els països nòrdics són, en conjunt, els qui tenen una presència femenina més elevada en les institucions polítiques. Per últim, si s'examina la distribució de responsabilitats dins el govern, els països nòrdics són els que presenten un major equilibri pel que fa al tipus de funcions que desenvolupen homes i dones.

Dins aquest bloc, però, hi ha diferències importants entre països.

Suècia i Noruega destaquen, en relació a la resta de països, i se situen entorn al 40% de dones en tots els nivells territorials. Són també els dos països que presenten un repartiment més equilibrat de responsabilitats entre homes i dones.

A Finlàndia, l'alt percentatge de dones en el govern – inclús superior als homes – no es manté en la resta d'institucions, i la presència de dones en les institucions municipals disminueix sensiblement, tot i que continui sent superior a la de molts altres països europeus.

Islàndia té una proporció de dones força elevada en relació a la resta dels països europeus, però està per sota dels nivells de Suècia i de Noruega.

Per últim està el cas de Dinamarca que, de fet, en diferents anàlisi sobre la teoria de l'Estat del Benestar, se situa en molts àmbits en una posició intermèdia entre el model socialdemòcrata i el conservador. En general, la presència femenina en les institucions polítiques daneses està força per sota de la que s'observa en la resta de països del bloc socialdemòcrata.

En el govern nacional, amb un 37% de dones al govern i al Parlament, aquest percentatge és inclús inferior al que es dona en d'altres països del bloc conservador, com Alemanya i Àustria. I a nivell local, amb un 7% d'alcalduesses i un 4% de regidores, Dinamarca se situa clarament per sota de la majoria de països europeus.

Taula 11. Percentatge de dones els primers nivells de decisió política a nivell nacional, regional i local. Països Nòrdics. 2009.

	President	Primer Ministre	President Parlament	Presidents d'executius regionals	Presidents assemblees regionals	Alcalduesses
Noruega	-	H	D	21%	N.D.	23%
Suècia	-	H	H	30%	16%	30%
Finlàndia	D	H	H	25%	20%	15%
Islàndia	H	D	H	N.D.	21%	24%
Dinamarca	-	H	H	40%	40%	7%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making i de dades del informe del CEMR (Council of European Municipalities and Regions) *Women in local politics*

Taula 12. Percentatge de dones en les institucions polítiques nacionals, regionals i locals. Països Nòrdics. 2009.

	Govern	Parlament	Executius regionals	Assemblees regionals	Ajuntaments	
					Assemblees municipals	Executius municipals
Noruega	47%	35%	42%	N.D.	38%	42%
Suècia	45%	48%	46%	48%	42%	36%
Finlàndia	60%	41%	46%	43%	36%	26%
Islàndia	50%	37%	N.D.	44%	36%	24%
Dinamarca	37%	37%	ND	33%	27%	4%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making i de dades del informe del CEMR (Council of European Municipalities and Regions) *Women in local politics*

Taula 13. Percentatge de dones per tipus de funció. Països Nòrdics. 2009.

	B	E	I	S
	Funcions bàsiques	Economia	Infraestructures	Sociocultural
Noruega	50	75	33	33
Suècia	50	25	50	50
Finlàndia	50	25	75	83
Islàndia	67	25	50	33
Dinamarca	0	60	25	67

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

En general, els països continentals se situen en una posició intermèdia, per sota dels països nòrdics però per sobre dels països de l'Europa meridional, tant pel que fa a la presència femenina en els primers nivells de decisió com en les institucions polítiques.

Tot i això, dins el bloc continental també s'aprecien importants diferències en tots els nivells.

Alemanya, amb un 44% de dones en el govern i un 33% al Parlament, se situa clarament per sobre de tots els països d'aquest grup pel que fa al percentatge de dones en el govern. En canvi, a nivell regional, és França el país amb una major participació femenina en executius i assemblees regionals amb un 38 i 49% de dones respectivament.

Per altra banda, en l'àmbit local també s'aprecien importants diferències. A França, Bèlgica i Holanda és a on la participació de les dones en la vida local és més elevada: a França i Bèlgica, les dones superen el 30% dels plens municipals i Holanda amb un 20% d'alcaldeses és, després dels països nòrdics, el país amb una major proporció de dones en aquest nivell de decisió. Àustria, en canvi, amb només un 3% de dones encapçalant els governs municipals se situa a la cua d'Europa pel que fa a la participació femenina en els nivells de decisió locals.

Taula 14. Percentatge de dones els primers nivells de decisió política a nivell nacional, regional i local. Europa continental. 2009.

	President	Primer Ministre	President Parlament	Presidents d'executius regionals	Presidents assemblees regionals	Alcaldeses
Alemanya	H	D	H	0%	25%	15%
França	H	H	H	8%	8%	14%
Àustria	H	H	D	11%	11%	3%
Bèlgica	-	H	H	0%	20%	10%
Holanda	-	H	D	17%	17%	20%
Luxemburg	-	H	H	N.D.	N.D.	11%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making i de dades del informe del CEMR (Council of European Municipalities and Regions) *Women in local politics*

Taula 15. Percentatge de dones en les institucions polítiques nacionals, regionals i locals. Europa continental. 2009.

	Govern	Parlament	Executius regionals	Assemblees regionals	Ajuntaments	
					Assemblees municipals	Executius municipals
Alemanya	44%	33%	27%	31%	24%	N.D
França	36%	18%	38%	49%	35%	N.D
Àustria	36%	28%	27%	30%	14%	20%
Bèlgica	33%	38%	29%	30%	33%	30%
Holanda	22%	41%	28%	34%	26%	18%
Luxemburg	20%	25%	N.D.	N.D.	21%	14%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making i de dades del informe del CEMR (Council of European Municipalities and Regions) *Women in local politics*

Taula 16. Percentatge de dones per tipus de funció. Europa continental. 2009.

	B	E	I	S
	Funcions bàsiques	Economia	Infraestructures	Sociocultural
Alemanya	33	50	0	75
França	23	25	50	50
Àustria	40	0	100	40
Bèlgica	0	33	0	100
Holanda	17	40	33	0
Luxemburg	13	0	0	50

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

En els països anglosaxons la presència femenina és inferior al 30% en tots els nivells territorials i de responsabilitat, sense arribar a la paritat en cap àmbit.

Tot i això, no segueixen un model clar i se situen entre els països de l'Europa continental i els de l'Europa meridional. De fet, s'observa una clara diferència entre el cas d'Irlanda i el del Regne Unit. Així, mentre que Irlanda s'aproxima més als països de la Europa Meridional, el Regne Unit mostra una situació comparable a la dels països continentals.

Taula 17. Percentatge de dones els primers nivells de decisió política a nivell nacional, regional i local. Països anglosaxons. 2009.

	President	Primer Ministre	President Parlament	Presidents d'executius regionals	Presidents assemblees regionals	Alcaldesses
Regne Unit	-	H	H	0%	25%	8%
Irlanda	D	H	H	N.D.	N.D.	11%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making i de dades del informe del CEMR (Council of European Municipalities and Regions) *Women in local politics*

Taula 18. Percentatge de dones en les institucions polítiques nacionals, regionals i locals. Països anglosaxons. 2009.

	Govern	Parlament	Executius regionals	Assemblees regionals	Ajuntaments	
					Assemblees municipals	Executius municipals
Regne Unit	24%	19%	33%	30%	29%	N.D.
Irlanda	20%	13%	N.D.	N.D.	19%	N.D.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making i de dades del informe del CEMR (Council of European Municipalities and Regions) *Women in local politics*

Taula 19. Percentatge de dones per tipus de funció. Països anglosaxons. 2009.

	B	E	I	S
	Funcions bàsiques	Economia	Infraestructures	Sociocultural
Regne Unit	25	0	0	25
Irlanda	0	33	0	50

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

En l'últim extrem se situen els països de l'Europa Meridional que són, en conjunt, els que tenen un nivell de presència femenina més baixa tant en les institucions polítiques.

En tots els països d'aquest bloc s'observa una clara segregació vertical. Exceptuant les presidències dels parlaments autonòmics espanyols, a on es dona una situació de paritat, la resta dels llocs de decisió estan ocupats majoritàriament per homes. No hi ha cap dona ocupant el lloc de cap d'estat, la gran majoria dels presidents d'executius regionals són homes, i el poder local també es troba majoritàriament en mans masculines. També és on es dona una major concentració de dones en els àmbits socio culturals i una menor presència femenina en les funcions bàsiques i les relacionades amb l'economia.

Pel que fa a la presència en les institucions, però, s'observen importants diferències entre Espanya i la resta dels països del sud d'Europa.

Grècia, Itàlia i Portugal mostren uns nivells de presència femenina força baixos en tots els nivells territorials: a Grècia les dones ocupen només el 3% de les alcaldies, a Portugal el 6% i a

Itàlia el 10%. En general, el percentatge de dones en les diferents institucions és inferior al 20% i tan sols al Parlament portuguès arriben al 30%.

En canvi Espanya se situa clarament fora d'aquest model: la presència femenina en els governs i parlaments autonòmics s'assimila més als països del nord d'Europa que no pas al bloc mediterrani. A nivell regional el percentatge de dones també s'aproxima a una situació de paritat i amb un 47% de dones entre els presidents dels parlaments autonòmics Espanya és el país amb un major percentatge de dones presidint assemblees regionals. Per últim, en l'àmbit local, després l'aplicació de la Llei d'igualtat s'ha assolit un nivell de participació femenina que, tot i no arribar a una situació de paritat, és relativament alta en comparació amb d'altres països de la UE i molt superior a la resta de països del bloc mediterrani.

Taula 20. Percentatge de dones els primers nivells de decisió política a nivell nacional, regional i local. Europa meridional. 2009.

	President	Primer Ministre	President Parlament	Presidents d'executius regionals	Presidents assemblees regionals	Alcaldesses
Espanya	-	H	H	6%	47%	15%
Grècia	H	H	H	2%	6%	3%
Itàlia	H	H	H	9%	9%	10%
Portugal	H	H	H	0%	0%	6%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making i de dades del informe del CEMR (Council of European Municipalities and Regions) *Women in local politics*

Taula 21. Percentatge de dones en les institucions polítiques nacionals, regionals i locals. Europa meridional. 2009.

	Govern	Parlament	Executius regionals	Assemblees regionals	Ajuntaments	
					Assemblees municipals	Executius municipals
Espanya	50%	36%	37%	42%	46%	31%
Grècia	11%	16%	17%	21%	12%	N.D
Itàlia	18%	21%	18%	11%	17%	16%
Portugal	12%	30%	16%	19%	N.D	N.D

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making i de dades del informe del CEMR (Council of European Municipalities and Regions) *Women in local politics*

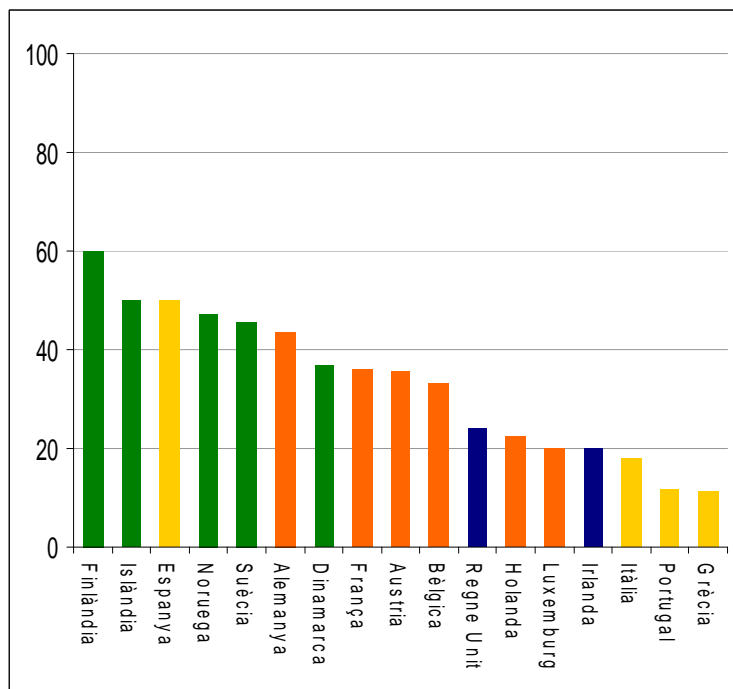
Taula 22. Percentatge de dones per tipus de funció. Europa meridional. 2009.

	B	E	I	S
	Funcions bàsiques	Economia	Infraestructures	Sociocultural
Espanya	33	33	50	71
Grècia	14	0	0	25
Itàlia	0	25	50	60
Portugal	0	0	0	40

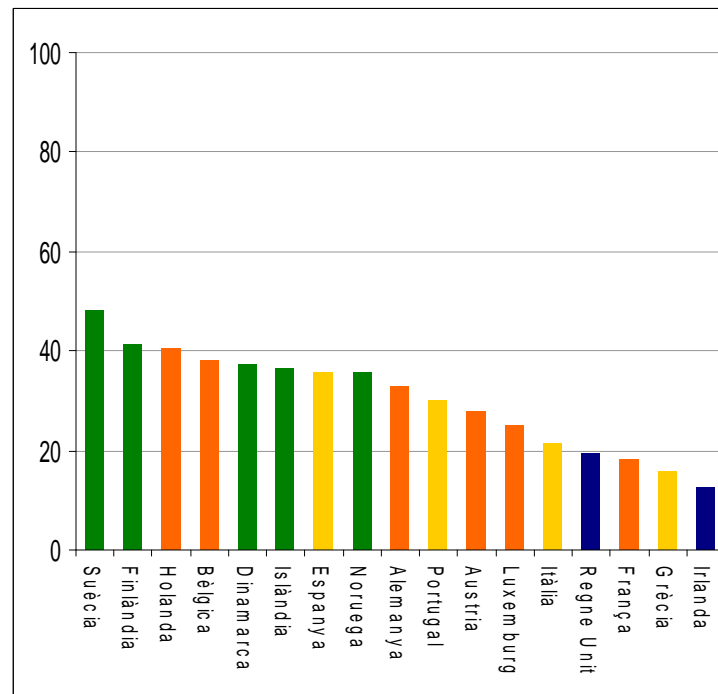
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

A mode de resum, es mostren a continuació (pàgines següents) una sèrie de gràfics que recullen tota aquesta informació de manera comparada per països i que posen de manifest les similituds i diferències entre models per a cada un dels àmbits territorials examinats.

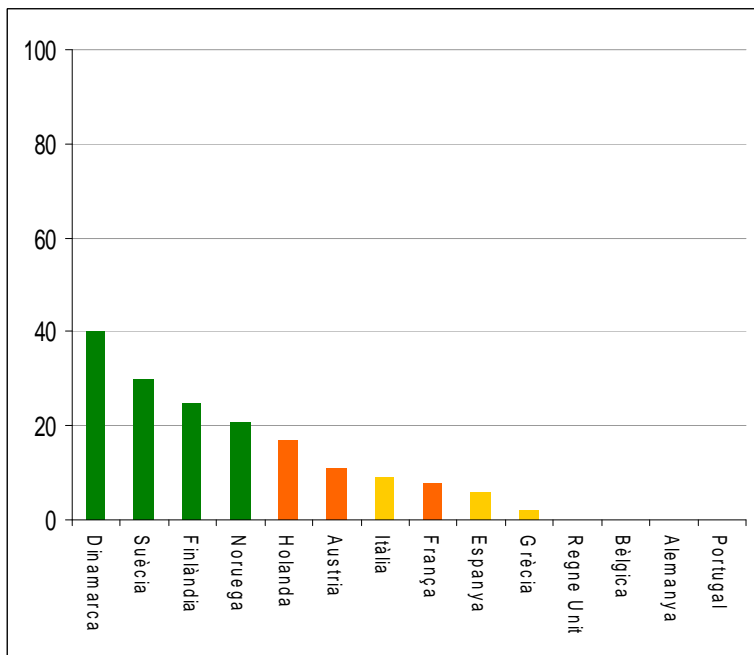
Gràfic 26. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Governos nacionals. 2009.

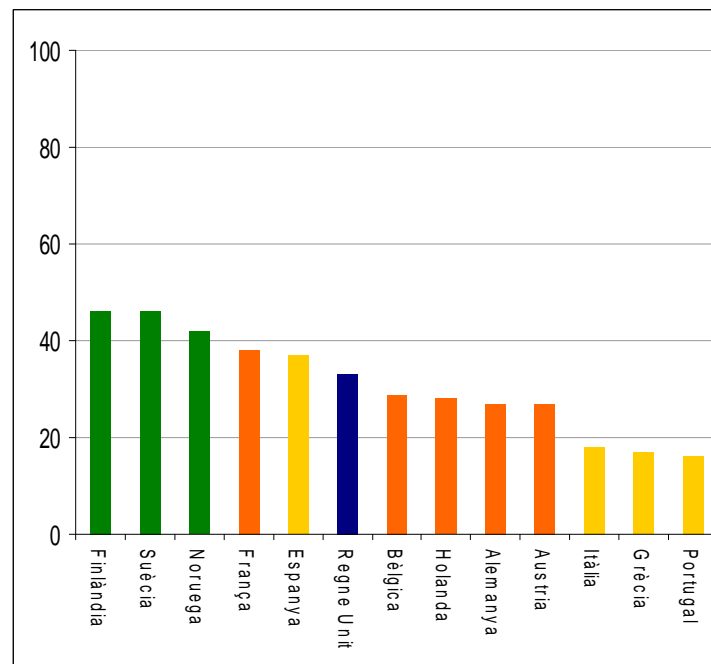
Gràfic 27. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Parlaments. 2009.

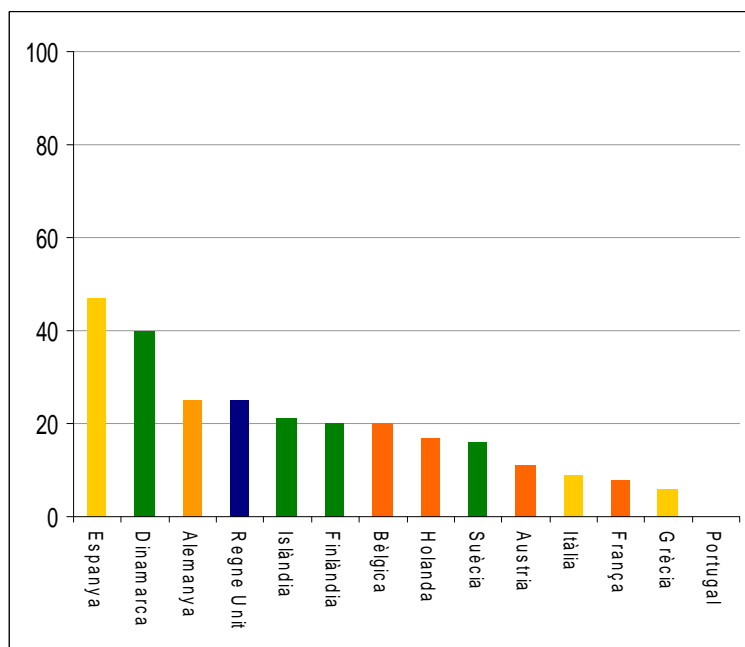
Gràfic 28. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Presidents Executius regionals. 2009.

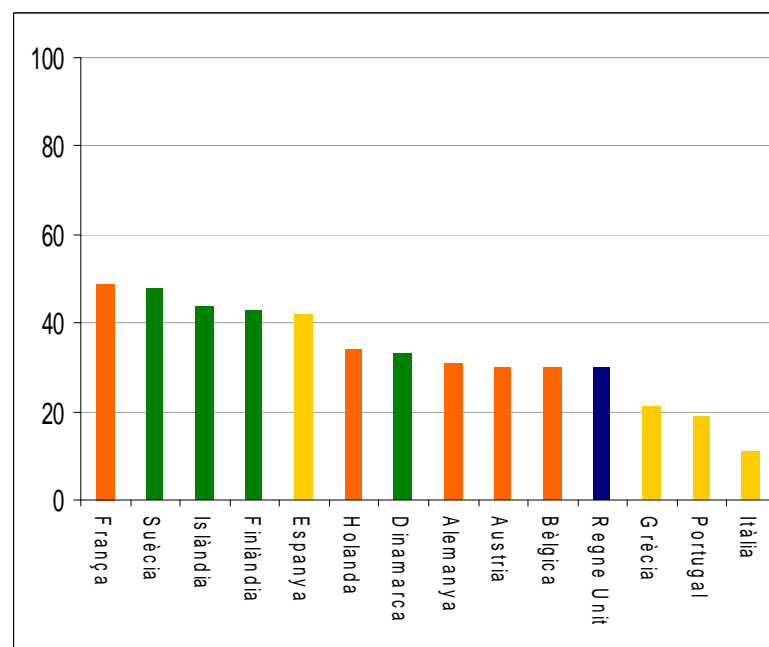
Gràfic 29. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Membres d'executius regionals. 2009.

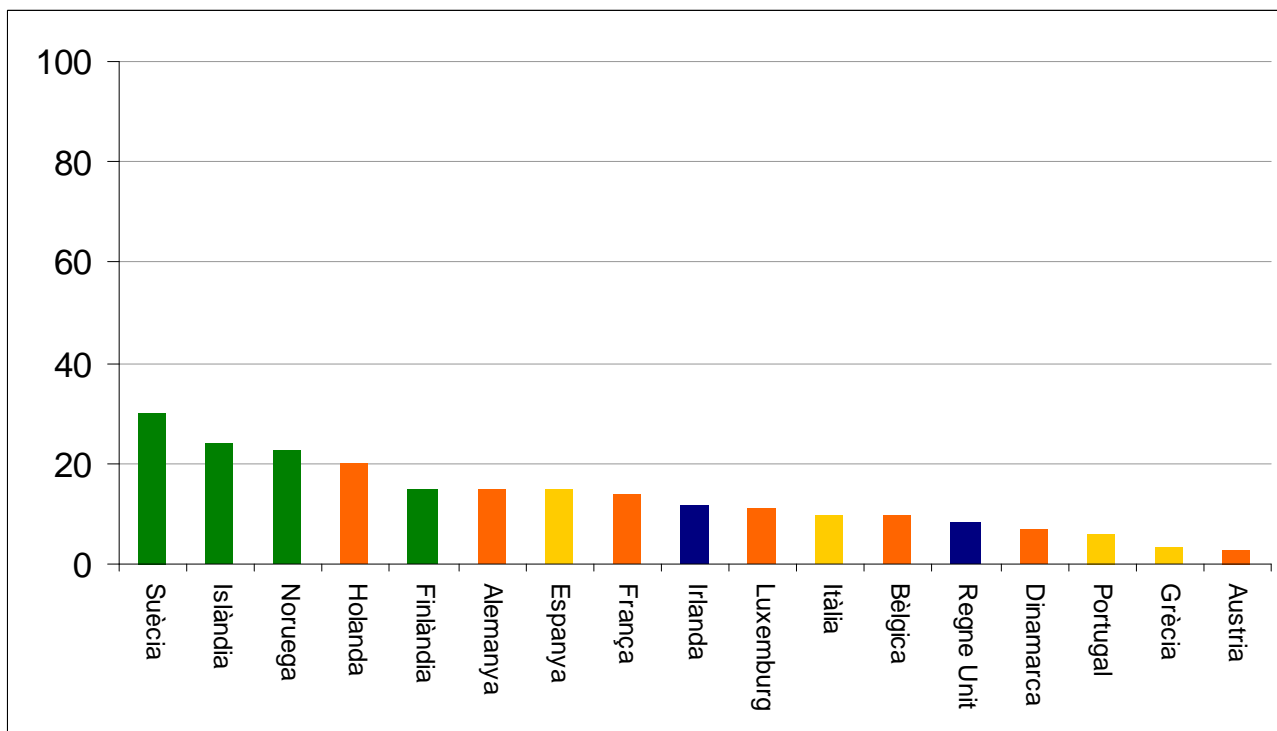
Gràfic 30. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Presidents d'assemblees regionals. 2009.

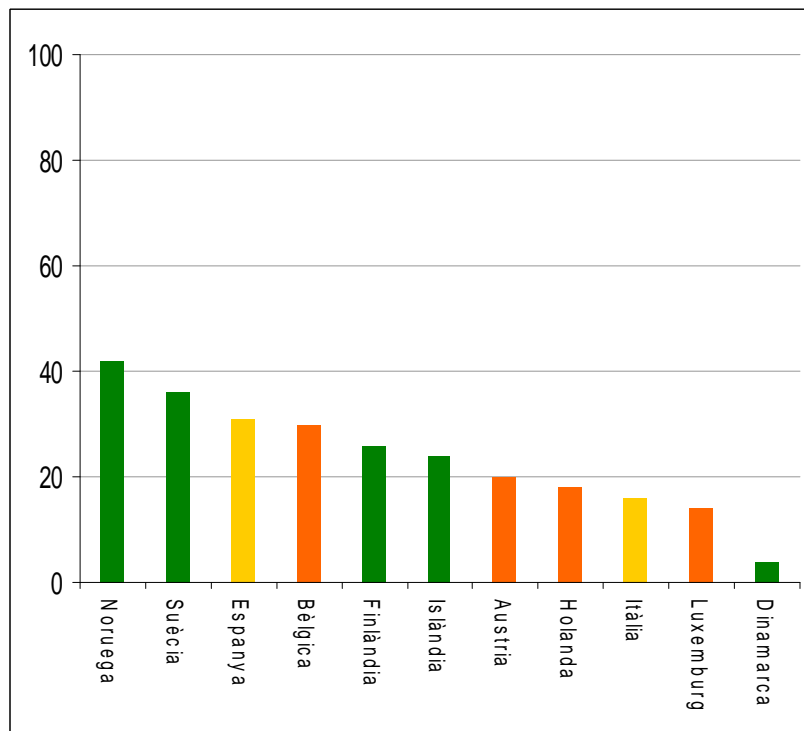
Gràfic 31. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Membres d'assemblees regionals. 2009.

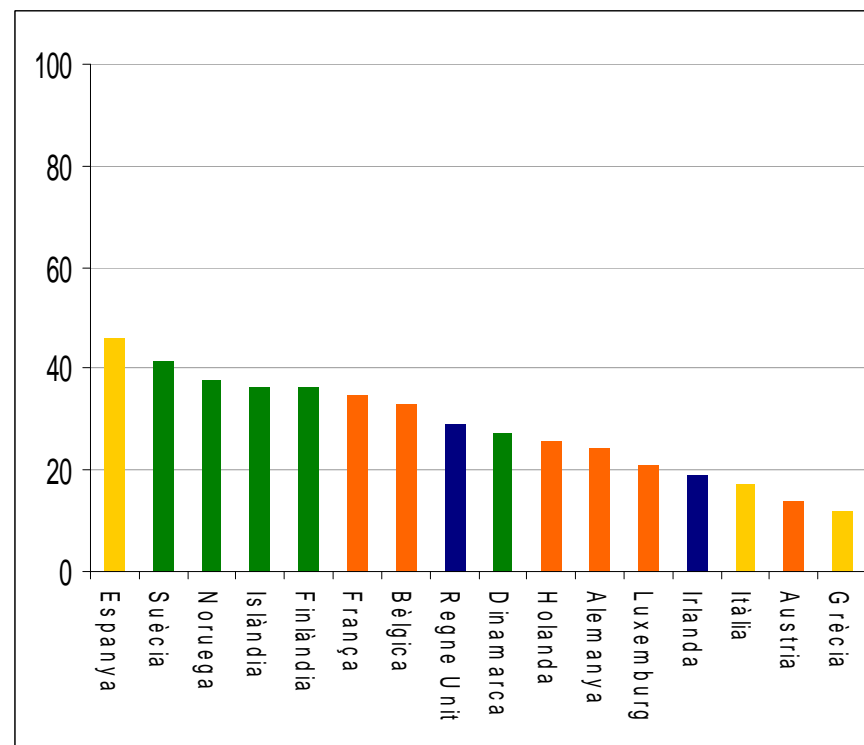
Gràfic 32. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Alcaldesses. 2009.

Gràfic 33. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Regidores. 2009.

Gràfic 34. Presència de les dones en els espais de decisió política per models d'Estat del Benestar. Electes locals. 2009.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Comissió Europea, DG EMPL, Database on women and men in decision-making.

Conclusions

La primera conclusió a destacar després d'aquesta anàlisi és la importància de disposar de dades que permetin conèixer quina és la situació i, d'aquesta manera, identificar els àmbits en què és necessari intervenir. Sense dades estadístiques actualitzades i homogènies que ajudin a fer aquest seguiment, és difícil identificar objectius d'actuació a mig i a llarg termini.

El que l'anàlisi realitzat a partir de les dades disponibles posa de manifest és, en primer lloc, que s'ha produït una important evolució en la presència femenina al llarg dels darrers anys, però que tot i haver-se produït un increment en la participació de les dones en els espais de decisió política, encara persisteixen importants diferències contra les que és necessari actuar.

En primer lloc, es pot observar com, en general, a les dones els costa molt més que als homes arribar als primers llocs de responsabilitat política. Aquesta constatació és aplicable pràcticament a tots els països europeus i a tots els àmbits territorials.

En segon lloc, també es pot veure com, en termes generals, l'àmbit on s'ha produït un major increment en la presència femenina és al govern, on els sistemes de quotes i les mesures d'acció positiva implantades pels partits polítics i per la legislació ha acabat fent incrementar sensiblement el nombre de dones ministres en molts dels països europeus. En canvi, aquest increment és menor a nivell regional, a on, en general, la presència de dones és menor que a nivell nacional. Finalment a l'àmbit local és a on la presència femenina és menor, i especialment si ens fixem en el percentatge d'alcalduesses, que és molt baix en la majoria dels països europeus.

A més, l'anàlisi de les dades a nivell europeu posa de manifest que la repartició de responsabilitats polítiques entre homes i dones també té un marcat caràcter de gènere. Així, el percentatge de dones que, dins els governs nacionals, realitzen funcions relacionades amb la cura, l'educació, la cultura, etc és molt més elevat que no pas el de les que s'ocupen de qüestions relacionades amb les infraestructures, la economia o les funcions bàsiques de l'estat.

Una altra conclusió que es desprèn de l'anàlisi realitzat és que hi ha diferències en la presència política de les dones entre els països europeus. Als països nòrdics, i, especialment Suècia i Noruega, la presència femenina en les institucions polítiques està força per davant de la que es dona en la majoria dels països europeus, en tots els àmbits de decisió i en tots els nivells territorials. La diferenciació de rols entre homes i dones també és molt menor

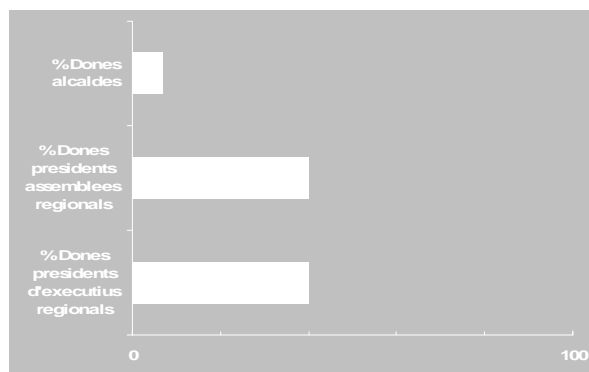
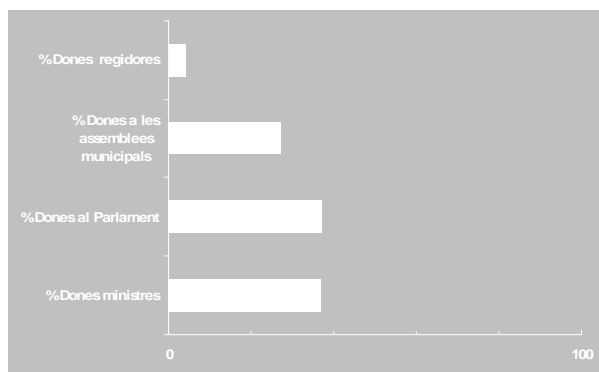
que en la resta de països. Per contra, els països de l'Europa meridional, exceptuant el cas d'Espanya, presenten els nivells de participació femenina més baixos de tota Europa.

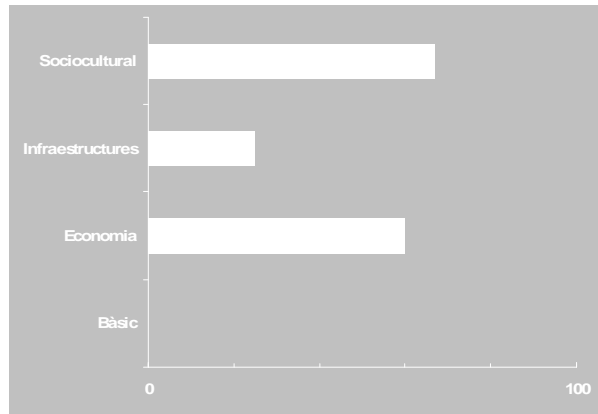
Finalment, a Espanya s'ha aconseguit un nivell de participació femenina en les institucions força elevat en relació als països del voltant, que, en alguns casos, fins i tot s'assimila a la obtinguda en els països nòrdics. No obstant això, tot i que a nivell quantitatiu s'ha aconseguit incrementar de manera molt significativa la presència de les dones en els llocs de responsabilitat política, l'assignatura pendent és aconseguir una major presència femenina en els primers nivells de decisió – especialment pel que fa a les presidències dels governs autonòmics i a nivell local – i una major participació de les dones en àmbits de responsabilitat que fins fa molt poc estaven reservats als homes.

Annexos: Fitxes de països

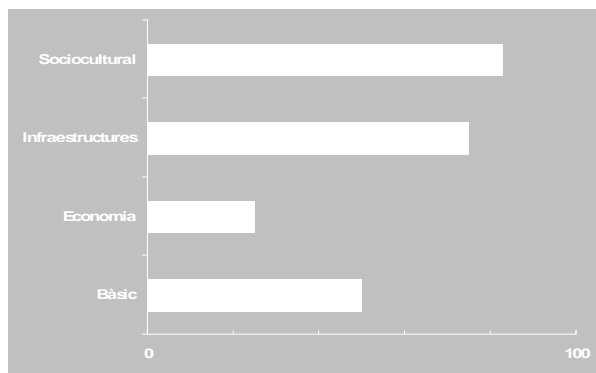
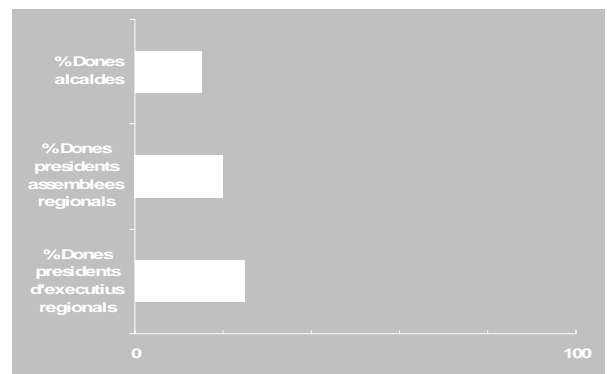
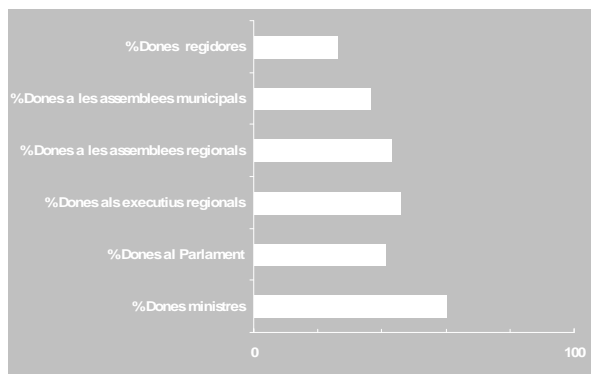
A continuació, s'adjunta la fitxa informativa sobre cadascun dels països sobre els que s'ha treballat en aquest informe.

DINAMARCA

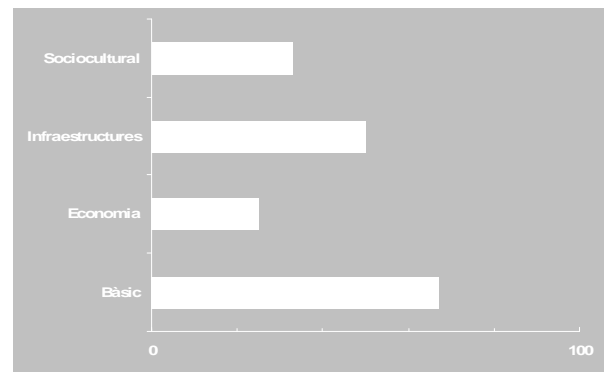
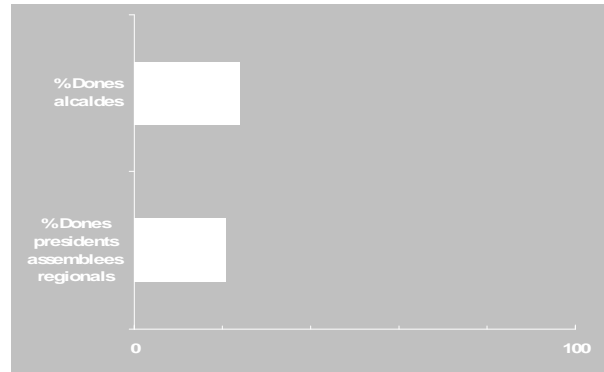
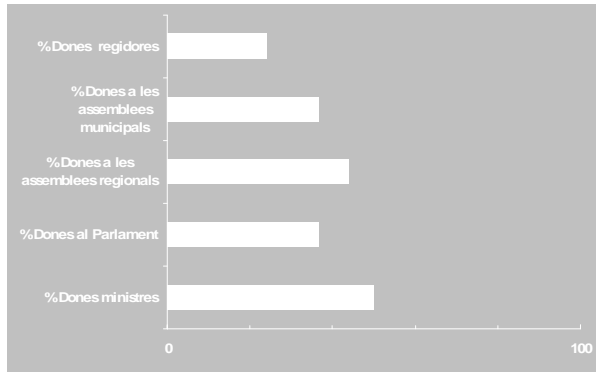

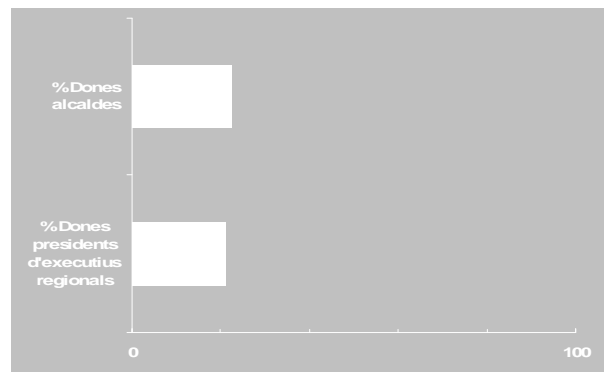
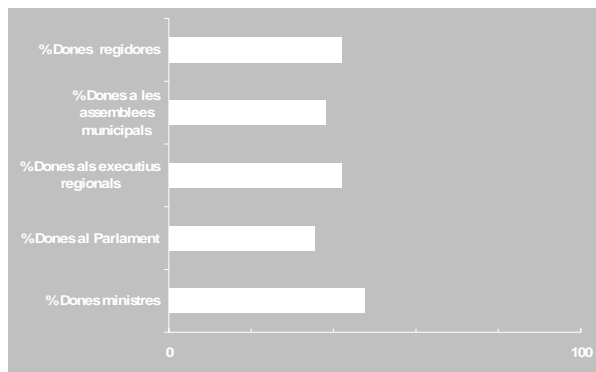
FINLANDIA

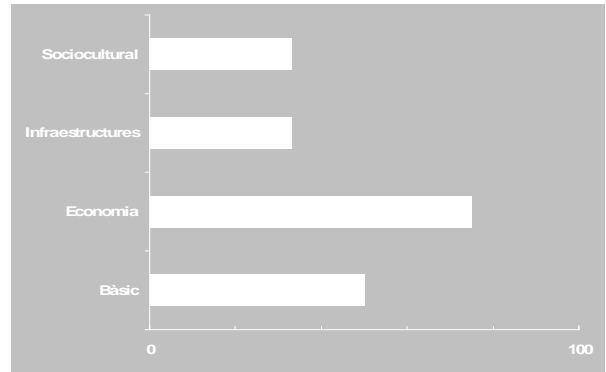

ISLÀNDIA

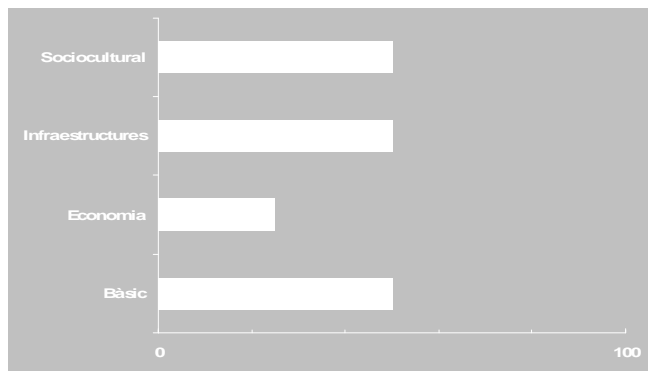
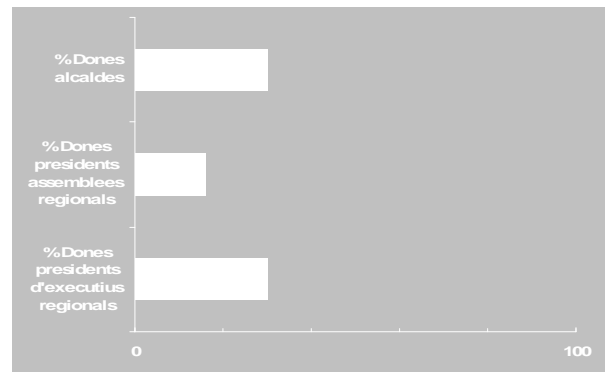
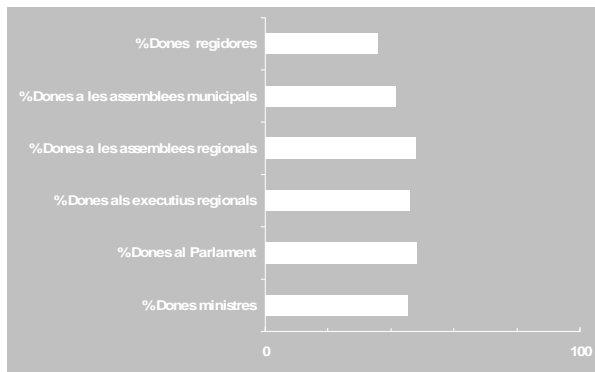

NORUEGA

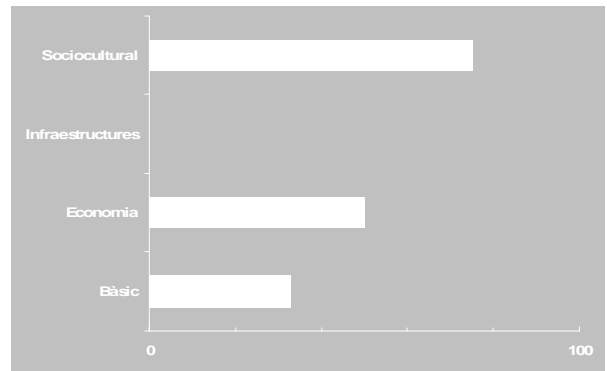
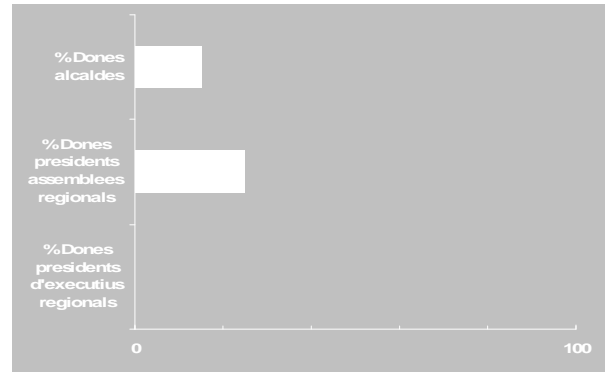
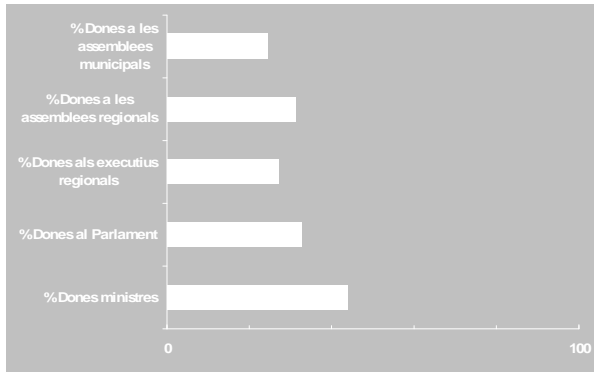

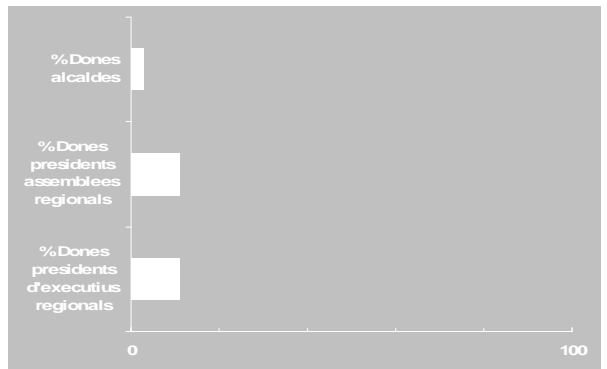
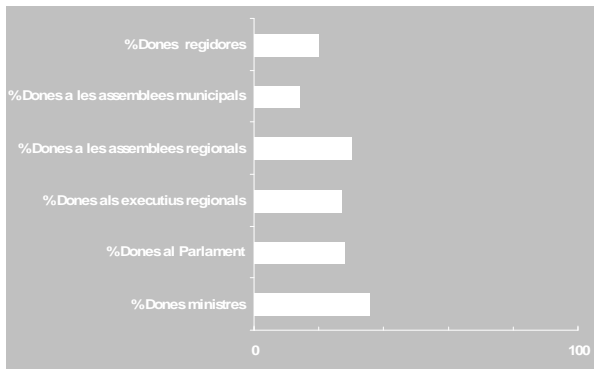
SUÈCIA

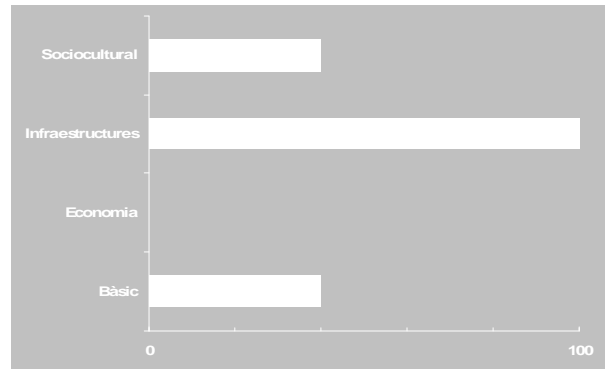

ALEMANYA

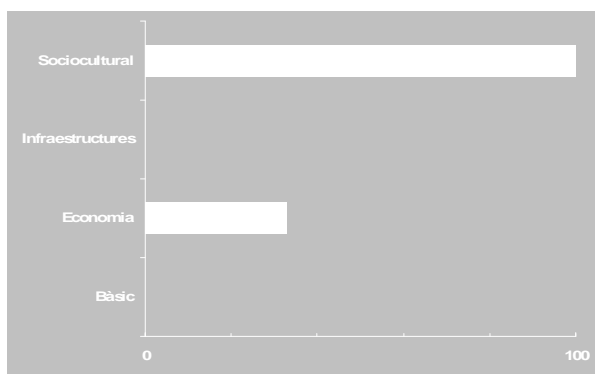
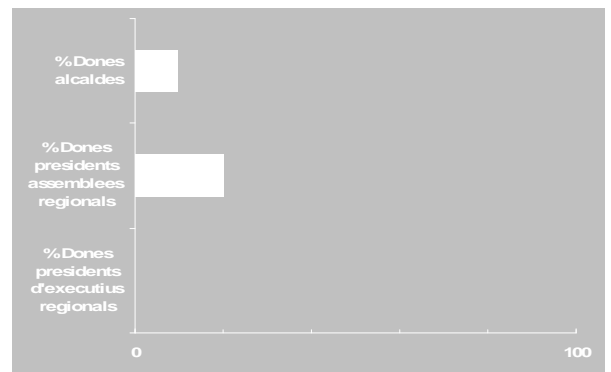
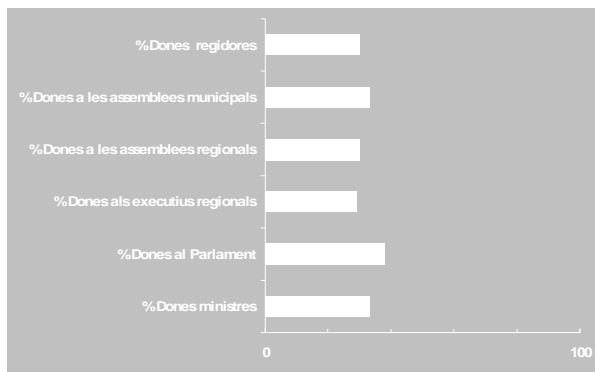

ÀUSTRIA

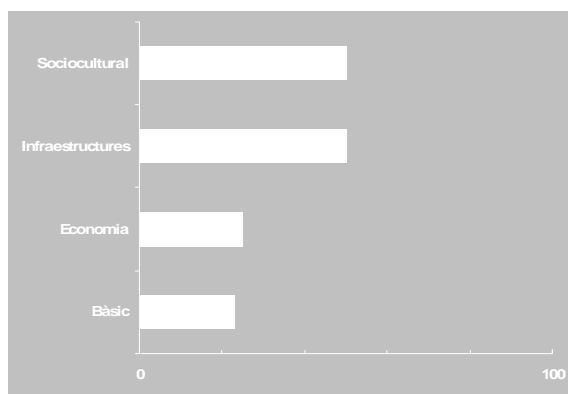
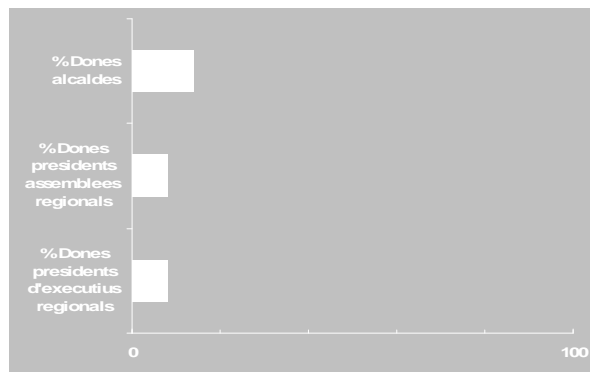
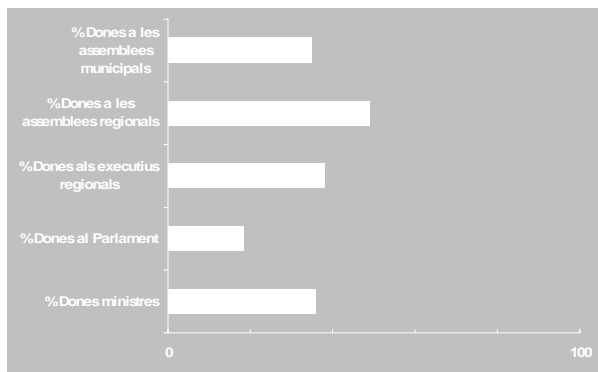

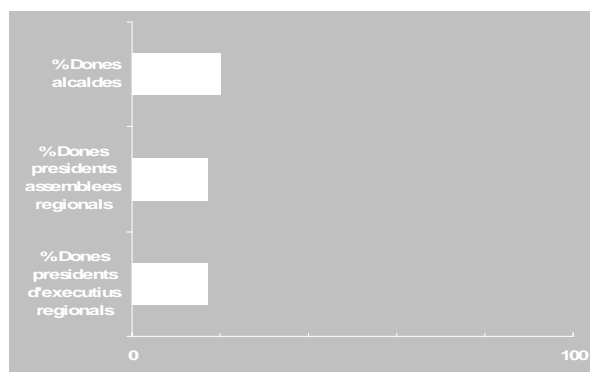
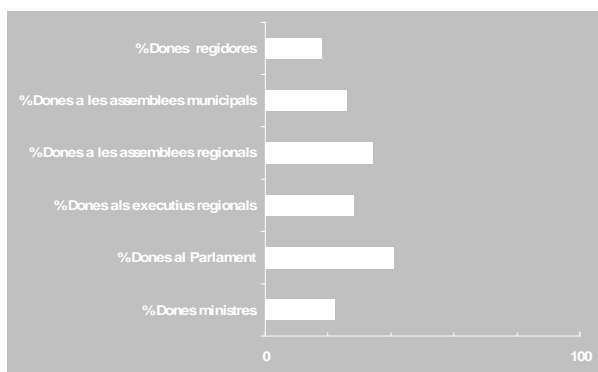
BÈLGICA

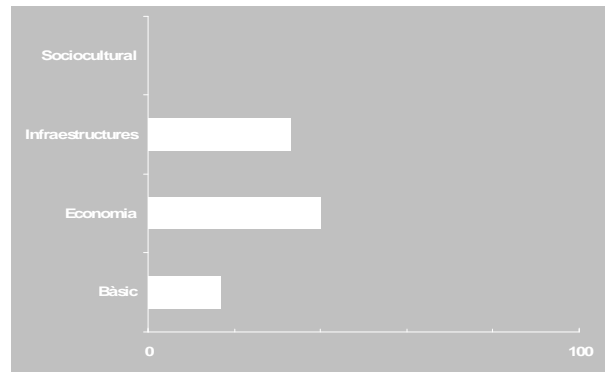

FRANÇA

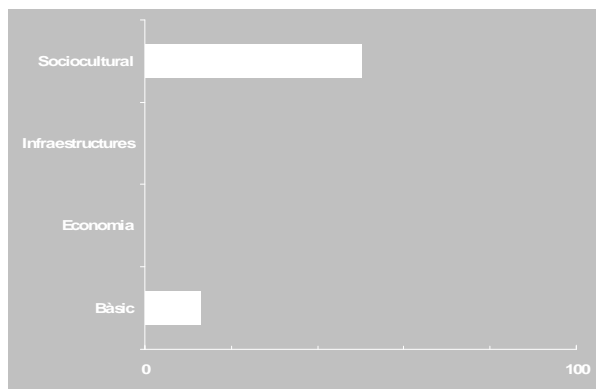
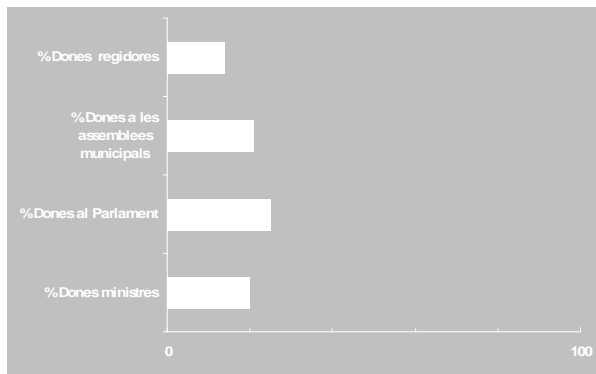

HOLANDA

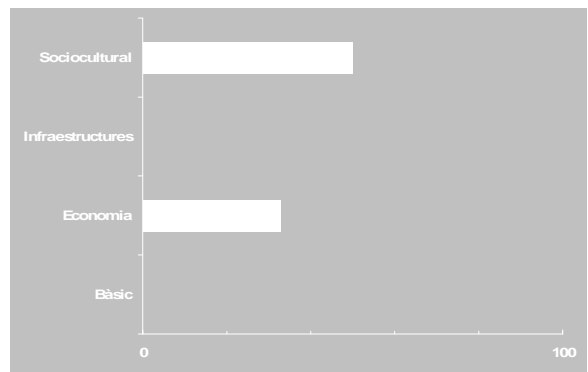
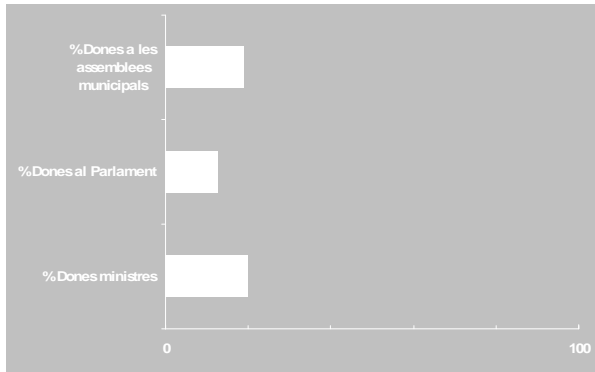

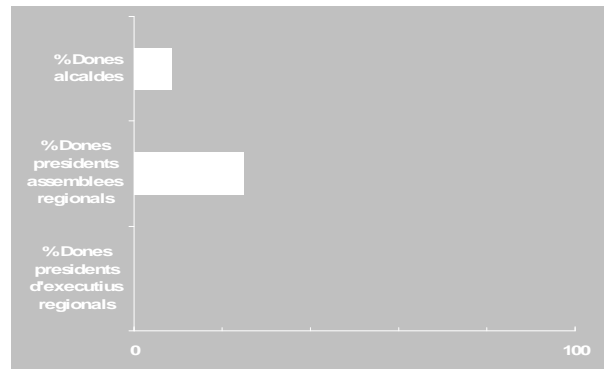
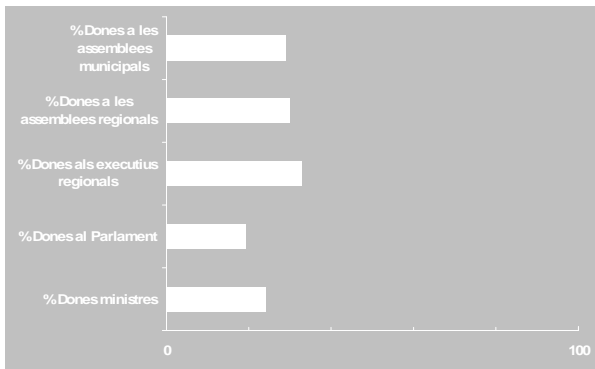
LUXEMBURG

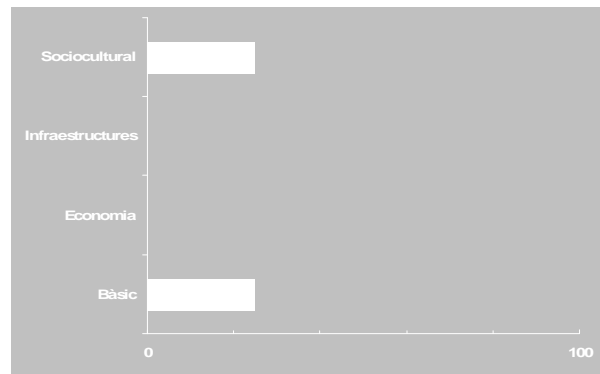

IRLANDA

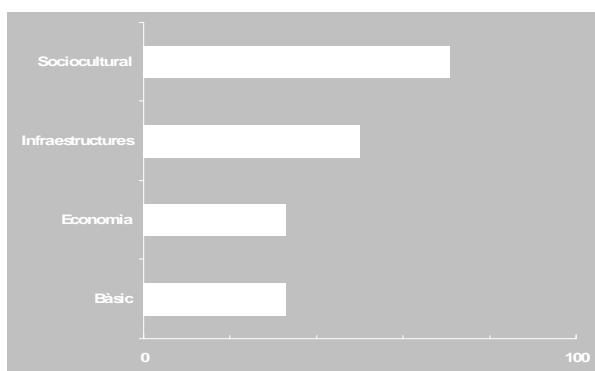
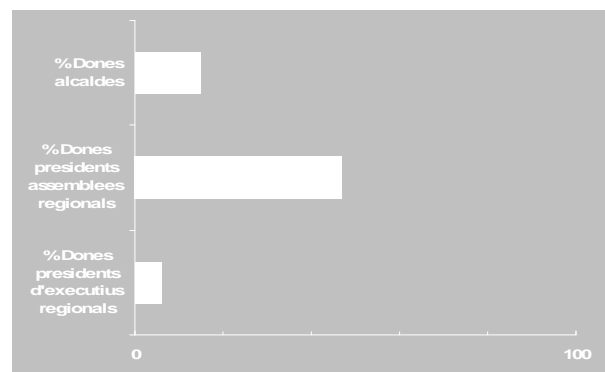
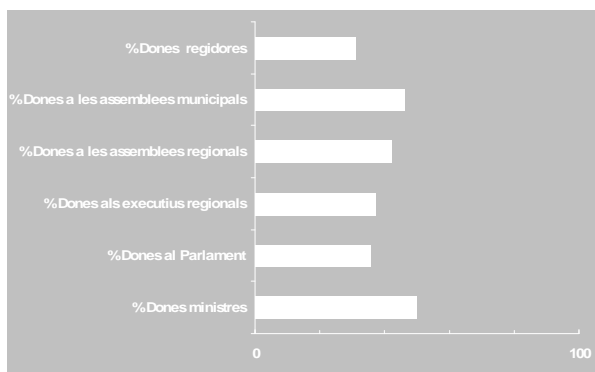

REGNE UNIT

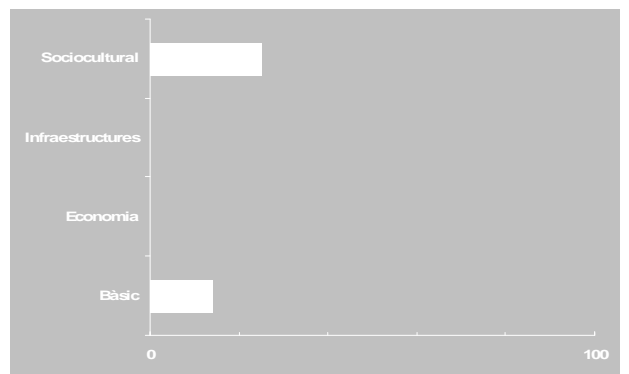
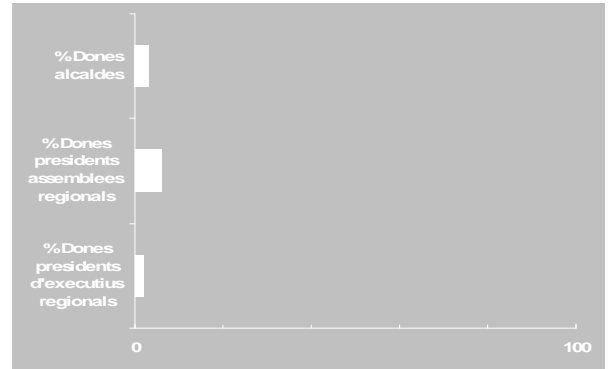
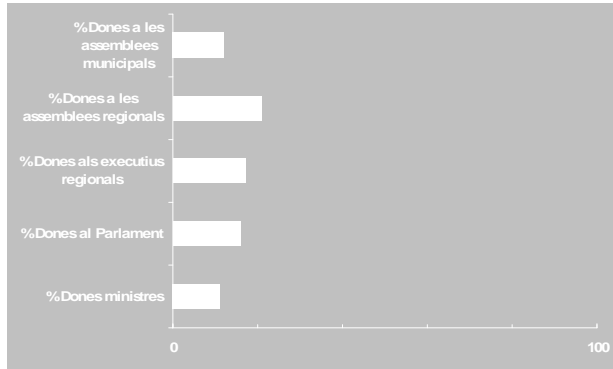

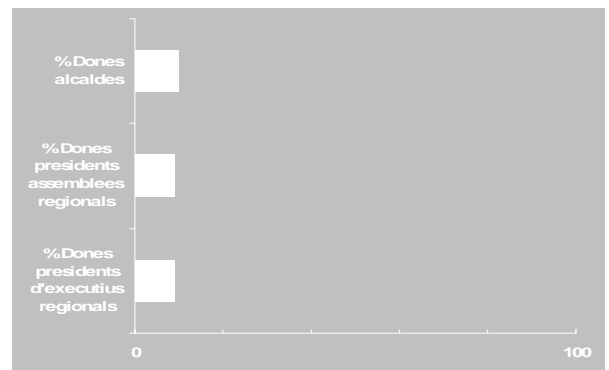
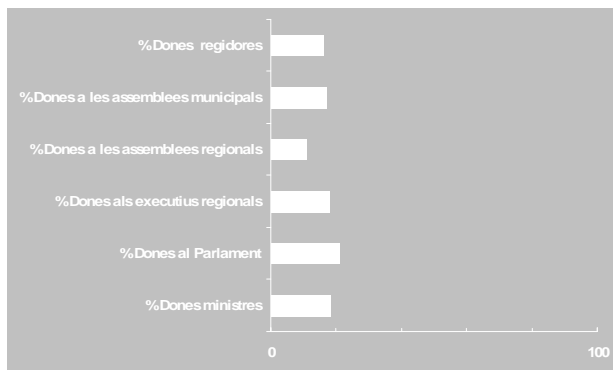
ESPANYA

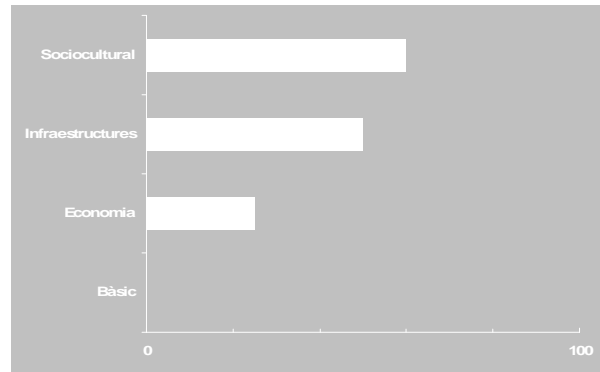

GRÈCIA

ITÀLIA

PORTUGAL

